

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

**«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет соціології і права

Кафедра теорії та практики управління

«На правах рукопису»

УДК 351.862:623.4:355.02(477)

До захисту допущено:

В. о. завідувача кафедри

_____ Ростислав ПАШОВ

«___» _____ 20__ р.

Магістерська дисертація

на здобуття ступеня магістра

**за освітньо-професійною програмою «Публічне адміністрування та
електронне урядування»**

зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

**на тему: «Діяльність органів державної виконавчої влади у сфері
забезпечення постачання озброєння для відсічі агресії РФ»**

Виконав:

студент VI курсу, групи ПУ-11мп

Лунін Дмитро Сергійович _____

Науковий керівник:

викладач кафедри теорії та практики управління, к. юрид. н.,

Черниш Вадим Олегович _____

Рецензент:

доцент кафедри соціології, к. філос. н., доцент,

Коломієць Тетяна Володимирівна _____

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних посилань.
Студентка _____

Київ – 2022 рік

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**

Факультет соціології і права

Кафедра теорії та практики управління

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність – 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма «Публічне адміністрування та електронне урядування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри

_____ Ростислав ПАШОВ

«___» _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
на магістерську дисертацію студенту**

Луніну Дмитру Сергійовичу

1. Тема дисертації «Діяльність органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння для відсічі агресії РФ», науковий керівник дисертації Черниш Вадим Олегович, к. ю. н., затверджені наказом по університету від «___» _____ 20__ р. №_____.

2. Строк подання студентом дисертації «___» _____ 20__ р.

3. Об'єкт дослідження – діяльність органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння.

4. Предмет дослідження (Вихідні дані) – дослідити, як виконавчі органи влади адаптувались до умов військового стану і забезпечують постачання озброєння.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

- охарактеризувати сучасні підходи до організації постачання озброєння, визначити роль органів виконавчої влади у цих процесах;

- дослідити структуру ринку продукції оборонно-промислового комплексу;
- проаналізувати передумови становлення Українській армії на стандарт НАТО;
- визначити напрями роботи центральних органів виконавчої влади в процесах організації постачання озброєння, у тому числі по лінії іноземної допомоги;
- охарактеризувати особливості діяльності центральних органів виконавчої влади, пов'язаної з постачанням озброєнь під час військової агресії РФ;
- визначити шляхи інформаційної протидії перешкоджанню постачанню озброєнь, у тому числі іноземної допомоги;
- розробити рекомендації удосконалення роботи органів виконавчої влади з постачання озброєнь.

6. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу: 16 рисунків, 3 таблиці.

8. Дата видачі завдання: «___» _____ 20__ р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Термін виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	Визначення напрямку наукового дослідження	06.09.21 – 31.10.21	
2	Вивчення літературних джерел з предмету дослідження	13.09.21 – 30.11.21	
3	Складання розгорнутого плану магістерської дисертації та обговорення його з науковим керівником	01.11.21 – 30.11.21	
4	Підготовка розділу 1 «Теоретичні основи дослідження участі державних органів у постачанні продукції оборонно-промислового комплексу»	01.12.21 – 31.03.22	
5	Підготовка розділу 2 «Особливості діяльності центральних органів виконавчої	01.04.22 – 30.06.22	

	влади, пов'язаної з постачанням озброєнь під час військової агресії РФ»		
6	Розробка пропозицій і рекомендацій для написання третього розділу магістерської дисертації	05.09.22 – 25.09.22	
7	Підготовка розділу 3 «Формування суспільної думки та організація міжнародної допомоги озброєнням Україні для відсічі агресії РФ»	26.09.22 – 20.11.22	
8	Оформлення магістерської дисертації	21.11.22 – 27.11.22	
9	Подання магістерської дисертації науковому керівникові для написання відгуку	28.11.22 – 04.12.22	
10	Попередній захист магістерської дисертації	05.12.22 – 11.12.22	
11	Передача магістерської дисертації рецензенту для рецензування і написання рецензії	12.12.22 – 18.12.22	

Студент

Дмитро ЛУНІН

Науковий керівник

Вадим ЧЕРНИШ

АНОТАЦІЯ

Лунін Д.С. Діяльність органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння для відсічі агресії РФ. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Магістерська дисертація на здобуття ступеня магістра за освітньо-професійною програмою «Публічне адміністрування та електронне урядування» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Кафедра теорії та практики управління, Київ, 2022.

Магістерська дисертація присвячена дослідженню діяльності органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння для відсічі агресії РФ. У роботі розглянуто різні аспекти проблематики роботи органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння, охарактеризовано роботу з постачання озброєнь пов'язаних з цим міністерств, досліджено адаптацію до умов війни органів державної виконавчої влади, чи опосередковано залучених до постачання озброєння.

Проаналізовано зміни до нормативно-правової бази на час військового стану у законах та постановах пов'язаних з постачанням озброєнь.

Внаслідок дослідження діяльності органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння для відсічі агресії РФ проведений аналіз реформ армії, як шляху до довіри світової спільноти; адаптацію та ініціативи міністерств залучених до постачання озброєнь; російських наративів і дезінформації, як шляхи підриву довіри до України; та зроблені відповідні рекомендації для покращення постачання озброєнь.

Ключові слова: війна, зброя, постачання озброєння, виконавчі органи влади, Україна, НАТО, Кабінет міністрів України.

SUMMARY

Lunin D.S. Activities of the state executive authorities in the field of ensuring the supply of weapons to repel the aggression of the Russian Federation. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Master's Thesis for Master's Degree under the Educational Programme «Public Administration and Electronic Governance» in the Specialty 281 «Public Management and Administration». – National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Department of Management Theory and Practice, Kyiv, 2022.

The master's thesis is devoted to the study of the activities of the state executive authorities in the field of ensuring the supply of weapons to repel the aggression of the Russian Federation. The paper examines various aspects of the work of state executive bodies in the field of ensuring the supply of weapons, characterizes the work of the related ministries on the supply of weapons, examines the adaptation to war conditions of state executive bodies directly or indirectly involved in the supply of weapons.

Changes to the legal framework during martial law in laws and regulations related to the supply of weapons were analyzed.

As a result of the study of the activities of the state executive authorities in the field of ensuring the supply of weapons to repulse the aggression of the Russian Federation, an analysis of reforms was carried out as a way to gain the trust of the world community; adaptation and initiatives of the ministries involved in the supply of weapons; Russian narratives and disinformation as ways of undermining trust in Ukraine; and appropriate recommendations were made to improve the supply of weapons.

Keywords: war, weapons, arms supply, executive authorities, Ukraine NATO, Cabinet of Ministers of Ukraine.

ЗМІСТ

Вступ.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УЧАСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У ПОСТАЧАННІ ПРОДУКЦІЇ ОБОРОННО- ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	12
1.1. Сучасні підходи до організації постачання озброєння та участі державних органів у цих процесах.....	12
1.2. Приватні інвестиційні компанії: зниження прозорості у збройовій промисловості.....	27
1.3. Як вторгнення росії в Україну вплинуло на постачання озброєння...	28
Висновок до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ПОСТАЧАННЯМ ОЗБРОЄНЬ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ	30
2.1. Проведення воєнної реформи в Україні.....	30
2.2. Роль Міністерства оборони України в організації постачання озброєння.....	33
2.3. Реалізація Міністерством закордонних справ України завдань організації іноземної допомоги озброєнням національним військовим силам ..	50
Висновки до розділу 2.....	57
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДУМКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ ОЗБРОЄННЯМ УКРАЇНИ ДЛЯ ВІДСІЧІ АГРЕСІЇ РФ	58
3.1. Значення дій Міністерства цифрової трансформації у питаннях формування фронту допомоги Україні	58

3.2. Постачання озброєння до початку повномасштабного вторгнення РФ до України: допомога зарубіжних країн	69
Велика Британія.....	75
3.3. Міжнародна допомога Україні озброєнням після початку повномасштабного вторгнення РФ	78
Висновок до розділу 3.....	80
Висновки.....	81
Список використаної літератури.....	87
Додатки.....	102

Вступ

Актуальність теми дипломної роботи. Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю мобілізації зусиль органів державної виконавчої влади (ОДВВ) для забезпечення постачання озброєння військовим формуванням України. Сьогодення вимагає від держслужбовців і державних служб особливої витривалості, їх дії повинні бути зваженими, швидкими та раціональними. На них покладена відповідальність за тисячі життів, а своєчасність постачання продукції оборонно-промислового комплексу гарантує успішність операцій на полі бою.

Бойові дії в зоні Антитерорестичної операції і близько не носили такий масовий характер, як теперешня пономасштабна війна з рф. З роками протистояння на сході нашої країни перетворювалось на заморожений конфлікт. Отже, робота виконавчих органів влади була спрямована тільки на укладання певних оборонних закупівель. Але жодна країна світу не має в запасі достатньо озброєння, щоб майже рік вести одну з найбільших війн 21 сторіччя.

24 лютого 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення рф на територію України. Це створило безліч нових викликів для нашої держави. Робота частини виконавців органів влади була суттєво переорієнтована на нагальні потреби армії. Визначенню ролі ОДВВ в постачанні озброєння та удосконаленню процесів управління забезпеченням військових формувань озброєнням присвячена ця магістерська робота.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана на кафедрі теорії та практики управління факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» згідно з ініціативною темою «Трансформація системи публічного управління України в умовах реалізації цілей сталого розвитку», в межах якої автором досліджено

діяльність органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння для відсічі агресії РФ.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в оцінці ефективності та розробці рекомендацій щодо удосконалення роботи державних виконавчих органів влади зі сприяння постачанню озброєнь після початку повномасштабного вторгнення РФ.

Відповідно до визначеної мети було виділено такі завдання:

- охарактеризувати сучасні підходи до організації постачання озброєння, визначити роль органів виконавчої влади у цих процесах;
- дослідити структуру ринку продукції оборонно-промислового комплексу;
- проаналізувати передумови становлення Українській армії на стандарт НАТО;
- визначити напрями роботи центральних органів виконавчої влади в процесах організації постачання озброєння, у тому числі по лінії іноземної допомоги;
- охарактеризувати особливості діяльності центральних органів виконавчої влади, пов'язаної з постачанням озброєнь під час військової агресії РФ;
- визначити шляхи інформаційної протидії перешкоджанню постачанню озброєнь, у тому числі іноземної допомоги;
- розробити рекомендації удосконалення роботи органів виконавчої влади з постачання озброєнь.

Виконання даних завдань надасть можливість поглиблено дослідити діяльності органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння та сформулювати основні процеси покращення ефективності системи.

Об'єкт дослідження - діяльність органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння.

Предмет дослідження: адаптація діяльності державних виконавчих органів влади до задоволення нагальних потреб в постачанні озброєнь для відсічі агресії РФ.

Методи дослідження. Специфічність об'єкту та предмету дослідженої роботи, а також встановлені відповідні завдання вимагають застосування низки прийомів та методів дослідження. Теоретико-методологічна база прийомів досліджень складається з загальних та специфічних методів пізнання, серед яких є метод теоретичного узагальнення та метод структурного аналізу, а саме узагальнення ознак, принципів та класифікації, використаний в 1 і 2 розділах; методи дедукції та індукції та прогностичний метод використані в розділі 3; метод абстрагування та узагальнення для формування висновків та рекомендацій.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні підходів до визначення ролі ОДВВ в постачанні озброєнь в умовах воєнного стану.

Практичне значення одержаних результатів.. Всі матеріали, висновки, рекомендації та результати кваліфікаційної роботи можуть бути використані в діяльності органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєння. Матеріали дослідження також можуть бути використані органами місцевого самоврядування. Окрім того, всі результати роботи можуть бути корисними для проведення наступних наукових розробок за цією темою, а також в процесі навчання студентів за напрямком «Публічне управління та адміністрування».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається вступу, трьох основних розділів, підрозділів, висновків, списку літератури з 75 позиції. Обсяг кваліфікаційної роботи становить 98 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УЧАСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У ПОСТАЧАННІ ПРОДУКЦІЇ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

1.1 Сучасні підходи до організації постачання озброєння та участі державних органів у цих процесах

Постачання озброєння за міжнародним законодавством регулюється відповідно до Міжнародного кодексу поведження у відношенні постачання озброєння, який був складений у 2000 році лауреатами Нобілевської премії миру.[9]

Відповідно до кодексу Зброєю вважається:

- Усі види озброєння: стрілецьке, військова техніка, військова авіація та боєприпаси .
- Технології, які мають подвійне призначення та «Чутливі» військові технології, наприклад: шифрувальні машини, газові турбіни, тепловізори, небезпечні хімічні речовини, електроніка для авіації.
- Також, будь-яка підготовка військових, або співробітників безпекових служб роботі з вказаним вище обладнання

Постачанням озброєння вважається: Будь-яка передача прав та/і контролю на Зброю описану вище, а також її переміщення.

Методи постачання зводяться до наступного: постачання, що здійснюються в обмін на прямий платіж, кредит, іноземну допомогу, субсидії та товари, отримані в результаті взаємозаліків та бартерних угод. Вони також

включають передачу досвіду, інформації, креслень, технології та товарів, в рамках угод про ліцензування та спільне виробництво, угод про оренду, а також постачання зброї, за які постачальник не отримує фінансової компенсації, товарів чи послуг. Сюди також входить надання матеріально-технічного та фінансового сприяння здійсненню будь-якої з перелічених вище домовленостей.

Також потрібно, щоб одержувач дотримувався певних принципів постачання:

- Протидія тероризму
- Міжнародних ембарго на постачання зброї та міжнародних військових санкцій
- Поваги до демократичних прав громадян
- Міжнародного гуманітарного права.
- Міжнародних стандартів у галузі прав людини, зокрема, що зброя не буде використана для:
 - геноциду та інші злочини проти людяності;
 - позасудові, сумарні та довільні страти;
 - примусові зникнення осіб;
 - тортур та інших видів жорстокого, нелюдського чи принижуючого гідності поводження чи покарання;
 - утримання під вартою з порушенням міжнародних стандартів у галузі прав людини.
- Активно розслідує і притягає до відповідальності за вказані вище злочини.
- Вимагає при навчанні мати положення про те, що кожен військовий або правоохоронець, отримавши наказ зробити вищезгадані злочини, зобов'язаний відмовитись це зробити.
- Постачання зброї можуть здійснюватися тільки в тому випадку, якщо сукупні витрати держави-отримувача на охорону здоров'я та освіти перевищують її військові витрати, хіба що держава-одержувач може

обґрунтовано довести, що такі постачання виправдані винятковими потребами протидії актам агресії.

Світовий ринок озброєнь є специфічним полем міжнародних відносин, параметри якого визначаються складним комплексом економічних, технологічних і геополітичних факторів. Політична нестабільність, загострення військової напруги, збройні конфлікти — все це закономірно призводить до мілітаризації та збільшення попиту на зброю.

Що стосується торговельних (комерційних) правовідносин, то термін «торгівля зброєю» має значно ширше значення. Крім власне закупівель і продажів, це ліцензійне виробництво, лізинг і безоплатна передача зброї в рамках військової допомоги державам, міжнародним організаціям і недержавним збройним формуванням. На міжнародному рівні для опису цих процесів використовується термін «трансфери зброї».

Таблиця 1.1

Відмінні ознаки функціонування ринків цивільної продукції і продукції ОПК

	Ознака, що виявлена у функціонуванні ринку:	
	цивільної продукції (технологій)	продукції (технологій) військового та подвійного призначення
Кількість учасників ринку.	Значна	Незначна
Стан попиту та основні фактори розвитку ринку.	Попит залежить від доходів населення	Попит залежить від політичного стану та можливостей держави.
Залежність продавця та покупця від наряду державної політики.	Відсутність залежності або слабкий зв'язок	Значна залежність
Номенклатура / асортимент товарів (технологій)	Широкий	Вузький
Характер зміни базової конструкції кінцевих виробів.	Постійне вдосконалення, зміна характеристик з урахуванням попиту.	Інерційність, значні терміни розробки та виробництва продукту.
Ініціатор розробки нового товару (технології), здебільшого	Продавець (виробник)	Покупець (замовник), держава

Порядок оплати товару (технологій)	Всі види оплати.	Переважно оплата зобов'язань виробників.
Можливості окремих виробників щодо експорту продукції (технологій).	Широкі зв'язки із закордонними покупцями при диференційованому характері виробництва.	Обмежені зв'язки із закордонними покупцями з урахуванням спільності інтересів груп держав і умов контрактів.

Джерело: складено автором на основі[49]

Виходячи з усього вище сказаного, у всьому, що стосується регулювання купівлі та продажу озброєння мають бути задіяні державні органи влади. Оскільки, тільки вони можуть забезпечити виконання міжнародного законодавства з постачання озброєння. Крім того, у разі невиконання цього законодавства міжнародна спільнота, може притягнути до відповідальності лише державу. Наприклад, якщо недержавна збройна компанія укладе договір з терористами, то держава в якій знаходиться ця компанія втрапить в великий міжнародний скандал з послідовними санкціями і можливим ембарго.

1.2. Дослідження ринку продукції оборонно-промислового комплексу

Щоб бути конкурентоспроможними, оборонні компанії наслідували приклад цивільних глобальних компаній, шукаючи усталені ринки та постачальників за кордоном. У своїй статті «Промисловість зброї та процес глобалізації» [10] професор Кейт Хартлі з Йоркського університету аналізує тенденцію пошуку ринків, щоб перемогти традиційних виробників військової продукції. Міністерство оборони замовляє послуги із забезпечення функціонування військових частин у нетрадиційних бізнес-партнерів, які не входять до традиційних компонентів військової промисловості, зберігаючи при цьому інфраструктуру, необхідну для підтримки та навчання військ, наприклад, забезпечення житлом, медичне обслуговування, інформаційні технології тощо.

Урядова монополія на замовлення військово-промислового комплексу перейшла на замовлення військових послуг із приватного сектору, але політична логіка війни залишалася зосередженою на безпеці окремих націй. Експерт з міжнародних відносин Джон Міршаймер стверджує, що держави й надалі будуть мати монополію на застосування сили, оскільки бар'єри для входу на ринок зброї залишаються високими [11]. Меершмайєр стверджував у своєму трактаті «Трагедія великодержавної політики», що можлива світова гегемонія однієї держави забезпечує максимальну національну безпеку. Проте, на думку Річарда Гука, на сучасному світовому ринку озброєнь відбувається вільний обмін оборонними технологіями, оскільки жодна країна не має повного промислового потенціалу для ведення війни без підтримки союзників [12]. Скенес наголошує на появі військової промисловості приватних компаній за межами традиційної оборонної промисловості, і тенденція аутсорсингу військових послуг у приватний сектор буде тільки зростати [13]. Як приклад цієї тенденції, у грудні 2013 року технологічний гігант Google оголосив про придбання Boston Dynamics [14], Американська інженерна та робототехнічна компанія, заснована в 1992 році як філія Массачусетського технологічного інституту. Військова версія робота BigDog, яку можна використовувати в жаркому, холодному, вологому та брудному середовищі, є одним із продуктів компанії [15]. З 2017 року BostonDynamics належить японській компанії SoftBank, одному з найбільших інвесторів у світовій ІТ-індустрії [16]. У сучасних умовах виникає необхідність обґрунтування процесу співпраці на глобальному рівні між традиційними виробниками військово-промислового комплексу та цивільними виробниками інноваційної продукції.

У 2018 році продажі військової зброї 100 провідних компаній у цій галузі (за винятком китайських компаній) становили 420 мільярдів доларів США, що на 4,6% більше, ніж у попередньому році (рис. 1). З 2002 року продажі зброї та військових послуг 100 найбільшими компаніями зросли на 47%. Про це повідомляють аналітики PWC у звіті за 2020 рік «Оборонна промисловість у 21

столітті». [17] Сполучені Штати домінують у світовому постачанні зброї. Вісімдесят із 100 найбільших виробників зброї у 2018 році належали до США, Європи та Росії. Шість в Японії, три в Ізраїлі, Індії та Південній Кореї, два в Туреччині та по одному в Австралії, Канаді та Сінгапурі (1988-2019, 2020 військові витрати по країнах у відсотках від ВВП).

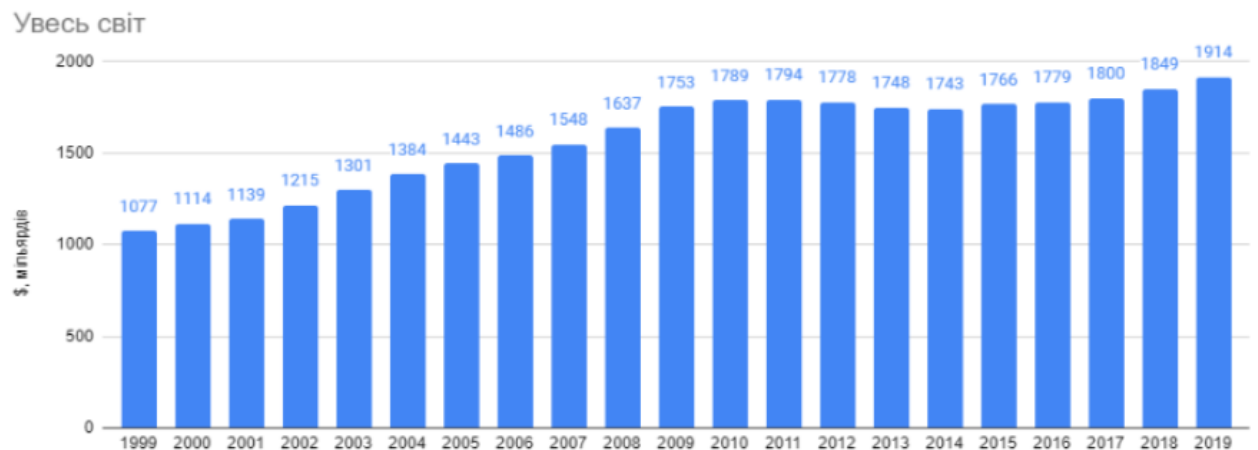

Рис.1.1 Глобальні тенденції динаміки світового виробництва зброї у період 1998-2019 рр.

Джерело: побудовано автором за даними СІПРІ 2020[19]

Між 1999 і 2019 роками витрати на оборонну промисловість зросли до 1909 мільярдів доларів США [18]. На рис. 2 графічно представлено присутність найбільших виробників зброї на ринку збуту промислових товарів ВПК світу (2018 р.). Вперше з 2002 року першу п'ятірку в рейтингу 100 найкращих компаній, що виробляють зброю та надають військові послуги в усьому світі (за винятком Китаю), за 2018 рік SIPRI зайняли американські виробники зброї: Lockheed Martin, Boeing, Throop Grumman, Raytheon та General Dynamics [19]. Тільки на ці п'ять компаній припало 148 мільярдів доларів, або 35 відсотків від 100 найбільших продажів зброї у 2018 році. Продажі зброї американськими компаніями в рейтингу склали 246 мільярдів доларів, що становить 59 відсотків від загального обсягу продажів зброї в топ-100. Це на 7,2% більше, ніж у 2017 році. Важливою подією у військовій промисловості США у 2018 році стала зростаюча тенденція консолідації серед деяких найбільших виробників зброї.

Сукупний обсяг продажів зброї 27 європейським компаніям у топ-100 SIPRI дещо зріс у 2018 році до 102 мільярдів доларів. Продажі зброї британськими компаніями впали на 4,8 відсотка до 35,1 мільярда доларів, але залишилися найвищими в Європі. BAE Systems (Великобританія, 6 місце в рейтингу SIPRI) є найбільшим у світі виробником зброї за межами США. У 2018 році продажі зброї BAE Systems впали на 5,2 відсотка до 21,2 мільярда доларів.

Загальний обсяг продажів зброї 100 найбільших французьких компаній посідає друге місце в Європі - 23,2 мільярда доларів. Провідні компанії французької військової промисловості включають Dassault Aviation, Naval Group, Airbus Group, MBDA, Nexter, Safran & Thale, з 5000 компаній і 400 000 робочих місць у оборонному секторі (включаючи 165 000 робочих місць у військовій промисловості). 25% [20].

До списку 100 найбільших світових виробників озброєння та військової техніки 2018 року увійшли чотири німецькі компанії: Rheinmetall AG, Krauss-Maffei Wegmann, Thyssenkrupp і Hensoldt, які виробляють підводні човни, кораблі, танки та бронетехніку, радары та датчики бойових систем для внутрішнього ринку, і цю зброю продають за кордон. Їхня частка ринку становила 2%, а за результатами 2018 року загальний оборот впав на 3,8% до 8,4 млрд доларів.

Згідно зі звітом SIPRI-2018, акції трьох найбільших військових підприємств Ізраїлю, Elbit Systems, Rafael Advanced Defense Systems і Israel Aerospace Industries, продали зброї на суму 8,7 мільярдів доларів у 2018 році, що становить 2,1% від загального обсягу продажів 100 провідних військових підприємств. Rafael у 2018 році У 2019 році продажі зброї зросли, а в 2019 році ізраїльські контракти на оборонний експорт склали 7,2 мільярда доларів. Продажі оборонної продукції в країні впали за останнє десятиліття. Експортні контракти Ізраїлю на оборонний експорт також склали 7,2 мільярда доларів у 2010 році, але впали до 5,7 мільярда доларів у 2015 році.

Протягом останніх кількох років ізраїльська оборонна промисловість зазнала консолідації: IMI Systems тепер є частиною Elbit, а Aeronautics Limited придбала Rafael [21]. До 2013 року Ізраїль був провідним у світі експортером безпілотних літальних апаратів (БПЛА), із загальним обсягом продажів більш ніж двом десяткам країн у період з 2006 по 2012 рік на суму понад 4,6 мільярда доларів США. Безпілотник Heron (Ізраїль) активно використовується ВПС Ізраїлю з початку 2000-х років, а також закуповувався такими країнами, як Туреччина, Індія, Австралія, Сінгапур, Азербайджан і Німеччина. [22]. Однак у 2019 році Китай став одним із найбільших експортерів дронів. У той же час продажі безпілотників складають все менший відсоток від загального експорту оборонної продукції Ізраїлю, що свідчить про зміну маркетингової стратегії ізраїльської оборонної промисловості – на безпілотники припадає лише 8 відсотків продажів оборонної продукції країни. 2019 рік.

Сьогодні основною продукцією ізраїльської військової промисловості є радіолокаційна та електронна апаратура управління. Наприклад, радар Elta ELM-2084, який використовується в системі протиповітряної оборони Iron Dome, був проданий Чехії в 2019 році в рамках урядової угоди вартістю 125 мільйонів доларів. (Elta є дочірньою компанією Israel Aerospace Industries). Ізраїльська армія також лідирує в технологіях протиповітряної оборони завдяки своїм системам Iron Dome і David Slingshot, які Rafael Advanced Defense Systems виробляє спільно з Raytheon. Elbit та інші ізраїльські компанії також є основними постачальниками оптоелектронних технологій. За даними міністерства оборони Ізраїлю, радіолокаційні та радіоелектронні системи захисту склали 17% від загального обсягу продажів військової техніки в 2019 році, ракети -15%, оптика -12%. Військово-морські системи та військові транспортні засоби складають лише невелику частину контрактів у загальній військовій промисловості [22]. Країна є одним із провідних світових експортерів оборонної продукції. Так, у 2019 році до 80% оборонного експорту було експортовано [21].

Спільний продаж зброї Hindustan Aeronautics Ltd., двох найбільших компаній у військовому секторі Індії. (\$3 млрд), Bharat Electronics Ltd. (1,78 млрд доларів США), які входять до 100 найкращих SIPRI, у 2018 році склав 4,78 мільярдів доларів США, що на 6,9% менше, ніж у 2017 році.

Hanwha, Korea Aerospace Industries Ltd., LIGNex1 і Hyundai Rotem Company 23, три південнокорейські компанії, разом продали зброї на 2 мільярди доларів у 2018 році, що еквівалентно 1,2% від 100 найбільших продажів. Загальний обсяг продажів зброї у 2018 році зріс на 9,9 відсотка порівняно з 2017 роком. У 2018 році продажі зброї 100 найбільшими турецькими компаніями зросли на 22% до 2,8 мільярда доларів. [23].

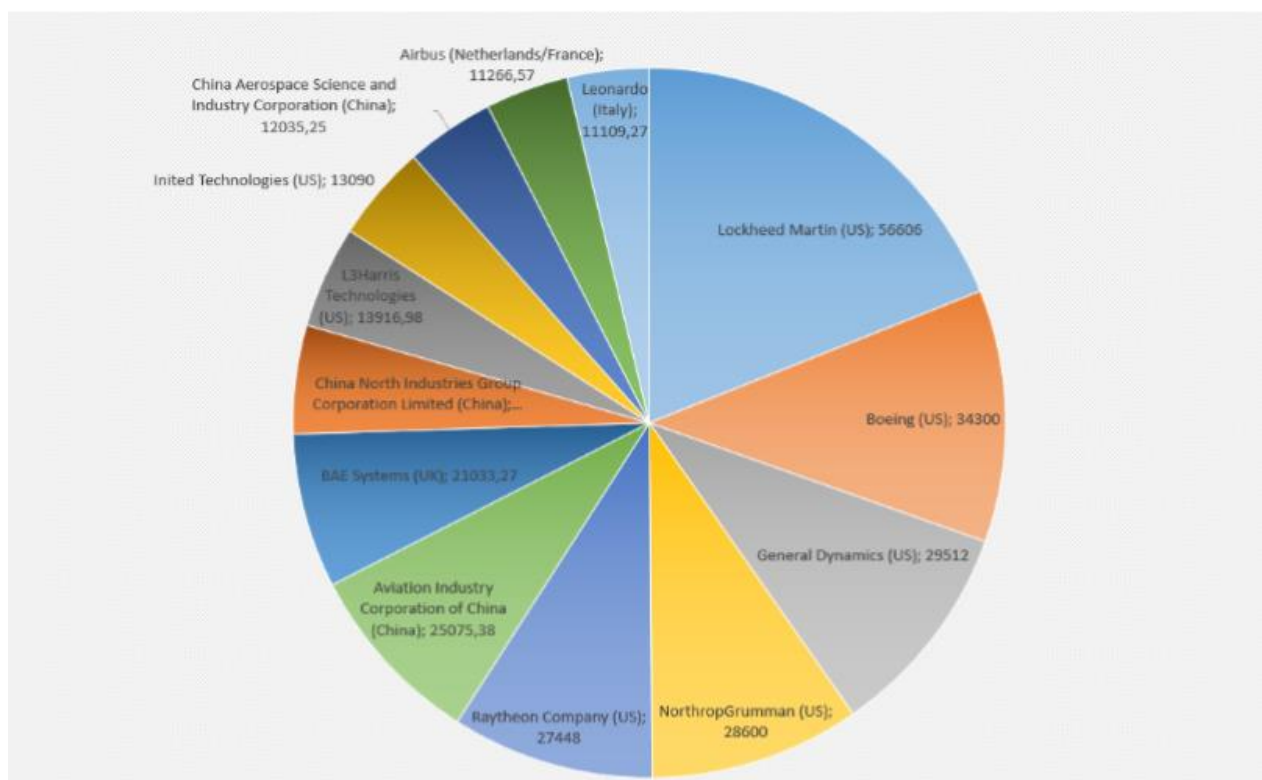

Рис.2.1 Присутність на світовому ринку озброєння провідних виробників сектору ВПК 2018 року. Джерело: побудовано автором за даними [19]

Сучасні інформаційні технології охоплюють весь спектр від мережових систем до персональних ноутбуків і смартфонів. Програми співпраці, викладені в договорах міжнародних організацій, сприяють участі цивільного населення в розробці політики оборони та безпеки, співпраці з оборонними відомствами та

неурядовими організаціями, а також механізми забезпечення необхідного відкритого доступу до інформації по питанням оборони та безпеки [24].

Однією із сучасних інновацій у веденні бойових дій є використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Безпілотні бойові літальні апарати (БПЛА) або дрони можуть перевозити боєприпаси, ракети, бомби тощо у важкодоступних районах і використовувати для нанесення бойових ударів [25]. Такі дрони зазвичай знаходяться під контролем оператора в режимі реального часу з різним ступенем автономності. [26].

Безпілотні системи широко використовуються у військових операціях [27]. Вони в основному використовуються для моніторингу районів і місцевості, через які війська не можуть безпечно пройти, з метою нейтралізації бойовиків. Мікро- та мініатюрні літальні апарати — це нові рішення для широкого спектру сучасних військових місій, включаючи війну в містах, оцінку бойових втрат, тактичну розвідку [28]. Озброєні дрони забезпечують бойові можливості в повітрі, не наражаючи пілотів на небезпеку. Бойові пошуково-рятувальні операції також проводяться за допомогою безпілотників [29]. Робот «Баклан» — це компактний безпілотний одномоторний апарат із можливістю вертикального зльоту та посадки, який може евакуювати двох постраждалих одночасно. Внутрішні підйомні ротори дозволяють The Cormorant досягати складної гірської, лісової та міської місцевості [30].

Найбільшими компаніями на ринку військових дронів є TextronSystems (США), BAESystems (Великобританія), ThalesGroup (Франція), AeroVironment, Inc. (США), Elbit Systems Ltd. (Ізраїль), General Atomics Aeronautical Systems. (США), Saab Group (Швеція), Boeing (США), Lockheed Martin (США), Israel Aerospace Industries Ltd. (Ізраїль), Northrop Grumman (США). Впровадження штучного інтелекту (ШІ) у дрони викликало безпрецедентну хвилю інновацій у безпілотних технологіях. За даними дослідницької компанії MarketsandMarkets™, у 2019 році ринок дронів оцінювався в 19,3 мільярда

доларів США, а до 2025 року очікується, що він досягне 45,8 мільярда доларів США, зростаючи на 15,5% у середньому з 2019 по 2025 рік [31]. Позитивна динаміка закупівель військових безпілотників Міністерством оборони в усьому світі є одним із найважливіших чинників, які стимулюватимуть зростання ринку безпілотників. У лютому 2020 року BAE Systems успішно завершила перший випробувальний політ літака Permanent Altitude Solar Aircraft (PHASA-35) у Південній Австралії. За підтримки Австралійської групи оборонних технологій і Лабораторії оборонних технологій Великобританії PHASA-35 розрахований на перебування в повітрі до року.

Одним зі світових лідерів з виробництва дронів є Китай. БПЛА AVIC 601 S — це БПЛА, розроблений Шеньянським авіаційним проектним інститутом, Корпорацією авіаційної промисловості Китаю (AVIC) і Аерокосмічним університетом Шеньяна. Китай. PterodactylII призначений для використання як платформа спостереження та аеророзвідки і може бути оснащений зброєю класу «повітря-поверхня» з лазерним наведенням [32], а також протипіхотними мінами ЮЗ-102а та 50-кілограмовими бомбами ЛС-6.

Туреччина є найбільшим виробником дронів у світі. Bayraktar TB2 — турецький безпілотник середньої дальності, здатний керувати дистанційно або автономно. Виготовляється турецькою компанією Baykar, в основному для використання ВПС Туреччини. [33] Літак дистанційно управляється, в тому числі з використанням озброєння: China-GJ-11, Chengdu Pterosaur I, Chengdu Pterosaur II, CH-3, CH-4, CH-5.

Аддитивне виробництво (АМ) — це процес, керований комп'ютером, який створює тривимірні об'єкти шляхом створення об'єктів у шарах. Технологія аддитивного виробництва швидко розвивалася в останні роки [34]. Станом на 2017 рік приблизно дві третини американських виробників зброї запровадили 3D-друк [35]. Однак наразі немає галузевих стандартів для 3D-друкованих

деталей; розробка та узгодження цих стандартів є ключовим фактором для масового впровадження адитивних технологій [36].

Південнокорейська компанія HanwhaTechwin виробляє двигуни для комерційних літаків і літальних апаратів для аерокосмічної галузі, аерокосмічних систем і мехатроніки, хімічних речовин і матеріалів, сонячної енергії, фінансів, послуг і дозвілля, а також будівництва. Hanwha Techwin виробляє продукти, які можна використовувати для підрахунку об'єктів, виявлення людей у кадрах (до 35 осіб), контролю покинутих/викрадених об'єктів, контролю входу/виходу із зони, виявлення вандалізму тощо. У 2012 році компанія інвестувала рекордні 41,4 мільярда доларів у розвиток бізнесу [36].

Якщо в 2014 році загальна вартість продукції компанії досягла 5,15 млрд доларів США, а частка військового виробництва становила 30%, або 1,5 млрд доларів США, то в 2019 році Hanwha посідає перше місце з 53 міст за версією SIPRI. На 100 виробників зброї в 32 містах із загальним обсягом виробництва 42 мільярди доларів припадало 9% військового виробництва, або 4,3 мільярда доларів. Кібербезпека та захист конфіденційності даних є одним з найбільш актуальних питань у сфері сучасних технологій, що розвивається. Штучний інтелект все ширше використовується в різних галузях. Обладнання моніторингу кордону надсилає зібрані дані на сервер для аналізу штучним інтелектом. Дані спочатку аналізуються камерою, а потім надсилаються на сервер. Це зменшує навантаження на передачу та зберігання великих обсягів даних на серверах, підвищує ефективність, економить час і зменшує витрати на сервер, які часто потрібні для аналізу даних. У 2020 році Hanwha Techwin запустила AI Camera. За даними постачальника аналізу ринку інформаційних технологій IDC, до 2025 року у світі буде приблизно 175 зетабайт даних, більшість з яких зберігатимуться в «хмарах» і глобальних центрах обробки даних [37]. Важливість доступних хмарних серверів, які можуть легко зберігати та аналізувати накопичені дані, зростає. Окрім ефективного зберігання даних, складна аналітика використовуватиме хмарні обчислення для аналізу збережених даних і надання

корисної інформації. У 2020 році Hanwha Techwin запустила Retail Insight 2.0, нове хмарне рішення, яке забезпечує моніторинг і керування обладнанням відеоспостереження в режимі реального часу за допомогою інструментів хмарного зберігання даних [38].

Контекстне програмування в секторі безпеки та оборони дозволить пошуковим системам не тільки знаходити ключові слова пошуку, але й визначати більш цілеспрямовану інформацію. Це можна використовувати для прогнозування ризиків для особистої безпеки на основі глибокого аналізу особистих контактів, поведінки в соціальних мережах і місця розташування [39].

Технологія Augmented Reality (XR), включаючи віртуальну реальність (VR) і реальність (AR), широко використовується для вирішення бойових завдань. Reality X, XR або Cross Reality) охоплює широкий спектр апаратного та програмного забезпечення, включаючи сенсорні інтерфейси, програми та інфраструктуру для створення контенту для віртуальної реальності (VR), змішаної реальності (MR), кінематографічної реальності (CR)) [40]. Використовуючи ці інструменти, користувачі можуть створювати нові форми реальності, переносячи цифрові об'єкти у фізичний світ, а об'єкти фізичного світу – у віртуальну реальність. Імітує загальний вигляд бойової обстановки. Корпорація Accenture використала програми Microsoft HoloLens і Unity для створення IT-продукту змішаної реальності, який надає військовослужбовцям інтерактивну карту, на якій в реальному часі відображаються дані про розташування та статус військових частин. Користувачі можуть викликати резервне копіювання або створювати та тестувати різні сценарії через інтерфейс змішаної реальності. Технологія XR також може розширити можливості операційних команд на місцях. Наприклад, окуляри AR можуть надавати інформаційні панелі та візуалізацію даних у будь-який час і в будь-якому місці під час виконання бойових завдань. XR дозволяє солдатам і пілотам брати участь у реалістичних бойових симуляціях під час навчання. Оборонні організації розробляють IT-архітектури, щоб зменшити складність використання програм.

Розробка дедалі складніших методів та інструментів синтезу генетичного матеріалу призвела до швидкого розвитку синтетичної біології [41]. Матеріали з надзвичайними фізичними властивостями, такими як надвисока міцність і надпружність, надзвичайно легка вага, матеріали, стійкі до надзвичайно низьких і високих температур, матеріали з унікальними електромагнітними властивостями, нанорозмірні функції, отримані з полімерів, металів і кераміки. Розумний текстиль, гнучкі покриття дисплеїв на платформах, захисні окуляри. У 2013 році графен був визначений як один із пріоритетних інноваційних матеріалів для широкого використання, особливо в електроніці, медицині, аерокосмічній промисловості тощо. [39]. Цей матеріал також приблизно в 100 разів міцніший за найміцнішу сталь такої ж товщини [42], [43].

Космічна технологія забезпечує комплексне військове, комерційне та цивільне застосування. Зменшення технічних і витратних бар'єрів дозволило більшій кількості країн і комерційних підприємств брати участь у створенні супутників, запуску в космос і дослідженні космосу. Ці досягнення створюють нові можливості та переваги для військових космічних операцій. Китайська та російська військові доктрини свідчать про те, що вони розглядають космос як важливий простір для сучасної війни. [44]. Мережа космічного спостереження здатна стежити за допомогою супутників на всіх орбітах Землі. Ця здатність підтримує космічні операції та наземні військові операції.

Міністерство оборони США оголосило про оновлену Космічну стратегію США 17 червня 2020 року. Стратегія надає міністерству оборони широкі рекомендації щодо досягнення ідеальних умов у космосі протягом наступних 10 років [45]. Космічна галузь продовжує розвиватися, насамперед завдяки приватним інвестиціям і новим інвесторським можливостям для компаній, що займаються аерокосмічною промисловістю, супутниками тощо. У 2019 році космічні компанії залучили рекордні 5,8 мільярда доларів приватних інвестицій через Нью-Йоркську фондову біржу [46].

Інформацію щодо міжнародного трансферу озброєнь містить база даних Стокгольмського Інституту вивчення проблем миру (SIPRI). Інститут користується відкритими джерелами інформації, які не можуть дати повної картини світових поставок озброєнь. Тому експерти SIPRI зосереджують увагу лише на основних звичайних озброєннях. Дані бази [19] стосуються фактичних поставок саме звичайних озброєнь, відображають їхні загальні обсяги, не розкриваючи фінансовий бік торговельних угод.

Для порівняння даних щодо поставок різних озброєнь і визначення загальних тенденцій їхнього руху SIPRI використовує спеціальну одиницю вимірювання - вартісний тренд-індикатор (trend-indicator value, TIV), обчислення якого базується на цінах зразків озброєнь. Будучи ргоху-індикатором, TIV характеризує обсяги міжнародних поставок озброєнь (військовий потенціал), але не відбиває фактичну фінансову вартість поставлених озброєнь. Відтак, вартість міжнародного трансферу озброєнь, виражену в TIV, не можна порівнювати з такими макропоказниками, як валовий внутрішній продукт або експорт/імпорт. Через значну волатильність річних обсягів поставок озброєнь для визначення тенденцій використовують більш стабільні п'ятирічні середні величини.

Найбільшими гравцями на глобальному ринку озброєнь є: США, Росія, Китай, Франція, Італія та Німеччина, на них припадає 2/3 експорту озброєнь (67,6%). Покупцями озброєнь найчастіше виступають країни Близького і Середнього Сходу, Азії та Океанії. (див. Таблицю 2.1)

Таблиця 2.1

Позиція у рейтингу 2020-2021	Позиція у рейтингу 2019-2020	Постачальник	Виручка за 2020 рік()	Виручка за 2021 рік
1	1	США	9233	10613
2	3	Франція	2484	3954
3	2	росія	3686	2744

4	9	Італія	847	1717
5	5	Німеччина	1217	914
6	4	Китай	775	1085
7	8	Іспанія	962	612
8	7	Південна Корея	778	566
9	6	Об'єднане Королівство	556	601
10	10	Ізраїль	400	606
19	18	Україна	116	86
		Інші	2740	2226

Джерело: побудовано автором на основі бази даних SIPRI[19]

1.2. Приватні інвестиційні компанії: зниження прозорості у збройовій промисловості

Приватні інвестиційні компанії активно працюють у військовому секторі принаймні з початку 2000-х років. Хоча придбання приватним капіталом у збройовій промисловості не є новим явищем, ця тенденція стала помітною серед великих збройових компаній, що базуються в Сполучених Штатах, лише за останні три-чотири роки. Наприклад, приватні інвестиційні компанії Lindsay Goldberg і American Securities придбали Amentum на початку 2020 року. Серед інших помітних придбань прямих інвестиційних компаній є придбання Advent International британських компаній Cobham і Ultra Electronics у січні 2020 року та липні 2022 року відповідно; Придбання Perspecta компанією Peraton у травні 2021 року (з липня 2017 року Peraton належить приватній інвестиційній компанії Veritas Capital); і придбання Veritas Capital і Evergreen Coast Capital Cubic у травні 2021 року. Придбання збройових компаній приватними інвестиційними компаніями викликає низку занепокоєнь. Ключовим серед них є зниження рівня прозорості фінансової звітності. Наприклад, Комісія з цінних паперів і бірж США не вимагає від приватних інвестиційних компаній звітувати про фінансові результати для окремих членів портфеля, що, у свою чергу, означає, що ці

компанії не повинні оприлюднювати такі цифри для громадськості. Відсутність цієї інформації робить дедалі важчим створення точної картини розміру збройової промисловості. Зростаюча тенденція придбання приватних інвестицій, швидше за все, продовжиться через історично сильні фінансові показники військового сектору та очікуваний високий попит на зброю в контексті посилення геополітичної напруги.

1.3. Як вторгнення росії в Україну вплинуло на постачання озброєння

Вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року спричинило різке зростання попиту на зброю в Європі та США. З початку війни країни Заходу постачали Україні військову техніку та фінансову допомогу. Однак у міру того, як триває війна, запаси зменшуються.

Контактна група з питань оборони України — очолювана США група з понад 50 країн і організацій, які взяли на себе зобов'язання допомагати Україні — координує зусилля щодо збільшення виробництва зброї та поповнення запасів. Наприклад, станом на кінець жовтня 2022 року уряд США уклав кілька контрактів із збройовими компаніями на поповнення запасів США. Вони включали замовлення компанії Raytheon Technologies на суму 624 мільйони доларів на ракети Stinger; замовлення на суму 663 мільйони доларів із спільним підприємством Lockheed Martin і Raytheon Technologies для протитанкових ракет Javelin; і замовлення на суму 95 мільйонів доларів із Lockheed Martin на легкі реактивні системи залпового вогню HIMARS.[48]

Однак для збільшення виробництва зброї потрібен час, і може пройти кілька років, перш ніж збройові компанії зможуть пристосуватися до нового попиту, створеного війною в Україні, прикладом чого є замовлення США на протитанкові ракети Javelin. Станом на кінець жовтня 2022 року США поставили в Україну 8500 ракет Javelin, що еквівалентно чотирирічному виробництву. Партнерство Javelin Joint Venture між Lockheed Martin і Raytheon Technologies планує збільшити поточне виробництво з 2100 ракет на рік до майже 4000 на рік, але подвоєння темпів виробництва може зайняти два роки. Артилерійські

снаряди для 155-міліметрових гаубиць також є одними з ключових вимог України. Станом на кінець жовтня 2022 року США поставили в Україну понад 900 тис. стандартних і 4 тис. високоточних 155-мм артилерійських снарядів. За нинішніх темпів виробництва (14 400 одиниць на місяць) знадобиться п'ять-шість років, щоб поповнити запаси в США до попереднього рівня. Тому в США є плани з виробниками збільшити темпи виробництва до 36 000 раундів на місяць, які будуть реалізовані протягом наступних трьох років.[48]

Виробники зброї в Європі також очікують значного зростання попиту на військову техніку через війну. Rheinmetall, наприклад, очікує, що кількість замовлень для її оборонного підрозділу зросте на 100–150 відсотків між 2021 і 2022 роками та ще на 30–40 відсотків у 2023 році. Цей прогноз ґрунтується на необхідності поповнення запасів бронетехніки, що надсилається в Україну, і на планах Німеччини збільшити військові витрати. Подібним чином шведський виробник зброї Saab передбачає збільшення кількості замовлень на фоні прогнозованого зростання глобальних військових витрат.

Висновок до розділу 1

В умовах високої динаміки глобального суспільства галузь ВПК грає надзвичайно важливу роль, так як безпосередньо впливає на глобальну безпеку у світі. Стабільність безпеки на внутрішньому та глобальному рівнях – одне із пріоритетних питань та тлі самих різних загроз для безпеки країн, військового і невійськового характерів. Структурними елементами високого науково-технічного і технологічного потенціалу ВПК є наукові дослідження, інноваційні розробки цивільних гравців на світовому ринку, аналітичне проектування тощо. Інтеграція науки і виробництва як традиційних виробників ВПК, так і комерційних компаній – основний сучасний тренд у галузі ВПК.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ПОСТАЧАННЯМ ОЗБРОЄНЬ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ

2.1. Проведення воєнної реформи в Україні

За понад 20 років незалежності те, що видавалося за реформи Збройних сил, виявилось розвалом армії та обороноздатності держави. Тож будувати нову армію довелося одночасно з проведенням бойових операцій, адже досі українське керівництво не квапилося з армійськими реформами.

Окрім того, суттєво по обороноздатності держави вдарило те, що з 2014 року згоріли одні з найбільших військових складів у Калинівці на Вінниччині, Балаклії - на Харківщині, Ічні - на Чернігівщині, та в Сватовому на Луганщині.

Своїм указом від 24 вересня 2015 року колишній президент України Петро Порошенко ввів у дію нову редакцію Воєнної доктрини. Згідно з тогочасною редакцією документа, актуальну воєнну загрозу для України становила збройна агресія Росії. Ця загроза включала в себе тимчасову окупацію Криму та агресію в окремих районах Донецької і Луганської областей. Сюди ж належить і спрямована на дестабілізацію ситуації в Україні діяльність російських спецслужб, а також присутність військ РФ у Придністров'ї.

Воєнна доктрина визначала ключовим завданням комплекс реформ системи національної безпеки. Метою реформ мали стати досягнення стандартів, необхідних для членства в ЄС і НАТО. Одним з елементів такої системи має

стати розвиток Збройних сил України за західними стандартами та досягнення сумісності зі збройними силами держав-членів НАТО. "Пріоритетним завданням поглиблення співпраці з НАТО є досягнення до 2020 року повної сумісності Збройних сил України з відповідними силами держав-членів НАТО", - йшлося у доктрині.

Тогочасну редакцію Воєнної доктрини затвердили рішенням Ради національної безпеки й оборони 2 вересня.

У 2017 році уряд України проголосив та законодавчо затвердив пріоритетність членства в НАТО для зовнішньополітичного курсу країни. Набуття членства у Північноатлантичному альянсі передбачає запровадження спільних військових стандартів. Зокрема й у системі підготовки кадрів. Поступовий перехід до стандартів НАТО (STANAG) в Україні, запроваджували чотири програми НАТО для підготовки кадрів української армії. А в структурах міноборони та генштабу працювали 29 іноземних радників, зокрема із США, Канади, Литви та Великобританії.[50]

26 липня 2016 року колишній президент Петро Порошенко підписав закон, яким було завершено процес створення Сил спеціальних операцій ЗСУ. 2016 зарплати військовослужбовців було підвищено втричі. 6 вересня Порошенко повідомив, що українська армія вже на 75 % контрактна.

Як звітували у Генштабі, з 2014 року кількість бойових частин Збройних сил зросла з 99 до 143 на кінець 2018 року.

Українській уряд з року в рік нарощував оборонний бюджет України.

Якщо у бюджеті 2013 року на армію виділяли майже 19 мільярдів гривень, що за тодішнім курсом становило 2,4 мільярда доларів, то в 2019 році військовий бюджет склав понад 100 мільярдів гривень (3,7 мільярда доларів).

А вже у 2022 році на безпеку та оборону виділено понад 323 млрд грн, з яких безпосередньо на оборону 133,5 млрд, а у 2018 році – на сектор безпеки і оборони лише 153 млрд грн, на оборону – 83 млрд грн.

При цьому, за оцінками авторитетної міжнародної експертної організації Global Firepower, яка щороку проводить ґрунтовний аналіз з обороноздатності країни. В рейтингу українське військо у 2014 році посідало 21 місце серед країн світу, в 2015 році 25 місце, а потім зникло з топ 25 аж до 2021 року, де знову повернулось на 25 місце. У 2022 році суттєво піднялося в рейтингу, посівши 22 місце, проти 27 у 2020 році. На жаль на сайті організації доступні лише топ 25 за попередні роки.[56] (див. Додаток А , рис.1 і рис.2)

Варто описати нормативно-правову базу, яка регулює постачання озброєння.

В Україні від 25 лютого 2015 року була затверджена Постанова № 345 про «Порядок постачання озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів під час особливого періоду, введення надзвичайного стану, проведення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії та у період проведення антитерористичної операції» (далі – Постанова).

Як ми можемо побачити по датах Постанова з'явилась маже через рік від початку Антитерористичної операція на сході України яка розпочалася 12 квітня 2014 року.

Постанова від 25 лютого 2015 року до 05 жовтня 2022 притерпіла 6 редакцій.

В чинній і єдиній від початку війни редакції від 05.10.2022 узгоджена зі змінами згідно з постановою Кабінету Міністрів від 30 вересня 2022 р.№1097

Постанова складається з 4-х пунктів:

1. Загальні положення
2. Постачання зразків військової техніки, що розроблені підприємствами України за власні кошти або кошти іноземної держави, серійне виробництво яких здійснюється для постачання на експорт;

3. Постачання зразків військової техніки, що розроблені підприємствами України за власні кошти або кошти іноземної держави, серійне виробництво яких не здійснюється;
4. Постачання зразків військової техніки іноземного виробництва

Ця редакція отримала ряд доопрацювань у зв'язку зі зміною характеру бойових дій. Основне доповнення опису Порядку, щодо ситуацій в яких діє дана Постанова, також ряд редакцій пунктів, які стосуються постачання старих зразків озброєнь.

2.2. Роль Міністерства оборони України в організації постачання озброєння

Український Військово-промисловий комплекс є дуже перспективною і навіть життєво необхідною галуззю зараз. Пропонуємо розглянути його роботу на основі років до війни з росією, для використання його після війни, як інструмент відновлення України.

ВПК України є стратегічно важливою галуззю та великим роботодавцем в Україні. Після кількох десятиліть роботи здебільшого на ринки експорту зброї, у 2014 році вона суттєво перейшла на збільшення українських військових закупівель з початку війни на Донбасі.

Оборонна промисловість України була основною частиною радянської оборонної промисловості, відповідаючи за 17% радянського оборонного виробництва та 25% його наукових досліджень. Деякі радянські міжконтинентальні балістичні ракети були побудовані на заводі «Південмаш» в українському місті Дніпро. Єдиний російський авіаносець також був побудований в УРСР, як і ряд інших російських військових кораблів.

На момент проголошення незалежності України в 1991 році в країні було 1840 оборонних підприємств і науково-дослідних центрів, на яких працювало близько 2,7 мільйона людей. Ряд об'єктів мав унікальні можливості, такі як суднобудування та виробництво ракет. Але це була не єдина оборонна

промисловість, а радше фрагменти оборонної промисловості Радянського Союзу.

З 1992 по 1996 рік 113 українських підприємств займалися товарами подвійного призначення, у тому числі зброєю. Відсутність чіткого законодавства призвела до появи ринку зброї, де кожен заробляв, що міг і як міг, у тому числі в напівнелегальних схемах. У жовтні 1996 року держава взяла під контроль ВПК України, створивши концерн «Укрспецекспорт».

З 1992 по 2014 рік український військовий експорт в основному складався з трьох нерівноцінних компонентів: постачання нової або складської техніки, спільна розробка конкретних замовлень і обслуговування техніки і обладнання радянського виробництва. У 2009 році виробництво українських оборонних заводів зросло на 58%, причому найбільше зростання зафіксували авіабудівники (77%) і суднобудівники (71%). До 2011 року перше місце за рентабельністю для України займав продаж авіаційної техніки та надання послуг з її модернізації та ремонту. На другому місці була бронетехніка. У 2011 році торгівля бронетехнікою (включаючи експорт Т-84 «Оплот» до Таїланду) замінив експорт військової авіації як найбільш прибутковий військовий експорт, і з того часу третє місце традиційно посідає торгівля технікою протиповітряної оборони. У 2012 році (на сьогоднішній день найуспішніший рік України з експорту зброї) Україна мала статус 4-го найбільшого експортера зброї у світі. У 2013 році ВПК України виробив товарів на загальну суму 11,7 мільярдів гривень (₴), з яких 10 мільярдів було експортовано. До 2014 року основною частиною військового бізнесу України був продаж запасів радянських часів.

З початком війни на Донбасі у 2014 році військова промисловість України більше зосередилася на внутрішньому ринку озброєнь і почала значно менше експортувати за кордон. До 2014 року українські виробники не отримували значних доходів від Збройних Сил України. За 9 місяців 2014 року оборонний сектор України виробив продукції на рекордні 13 млрд грн, приріст значною мірою відбувся за рахунок держзамовлень на війну на Донбасі. Тим часом

українська армія почала масово закуповувати зброю, амуніцію та спорядження за кордоном. А оскільки з кожним роком відсоток такого імпорту зростає. В результаті переорієнтації виробництва зброї в Україні на власні військові потреби, вона скотилася на 9 місце серед найбільших світових експортерів зброї до 2015 року.

У поєднанні з результатами досліджень експертів ми вважаємо, що середньорічна вартість експорту військової техніки в майбутньому може сягнути щонайменше 200 мільйонів доларів США. Отже, проаналізувавши вітчизняний експорт військової техніки, можна охарактеризувати його основні показники.

Таблиця 1.2

Характеристика вітчизняного експорту військових технологій

Показники	Характеристика
Географічна структура	Держави Перської, затоки Південно-Східної Азії, СНД та Китай.
Предметна структура	Технології виробництва літаків, танків, бронетранспортерів, військових суден, модернізація раніше експортованої техніки.
Середньорічний обсяг	Близько 30 млн. дол. США
Ступінь державного контролю	Низький. Внаслідок недостатньо ефективної системи контролю Україна втратила значну кількість військових технологій і, як наслідок, можливість укладання контрактів на експорт готової продукції чи технологій її виготовлення.
Ступінь реалізації Україною експортного потенціалу військових технологій	Низький. Експорт військових технологій є несистемним. Протягом двох-трьох років укладається, як правило, один контракт.

Джерело: складено автором самостійно

Наведений вище опис не є вичерпним і остаточним. Перш за все, варто зазначити, що незважаючи на багато негативних факторів, українські компанії досягли певних результатів у сфері експорту військової техніки. Проте за відсутності ефективної національної політики Україна не повністю використала свій експортний потенціал, що призвело до різкого занепаду вітчизняного ВПК. На думку науковців, за наявності ефективної системи експорту військової техніки Україна змогла значно збільшити власний експорт за такими напрямками:

- Експорт ракетно-космічної техніки (з урахуванням вимог Режиму контролю ракетно-космічної техніки);
- експорт технологій виробництва танків і бронетехніки, двигунів для танків і бронетехніки;
- експорт технологій модернізації сучасної військової техніки (раніше експортовані іноземним партнерам);
- експорт авіаційної техніки та технології виробництва авіаційних двигунів
- експорт суднобудівної техніки, включаючи технологію виробництва підводної апаратури дистанційного керування;
- експорт технологій виробництва електрооптичних виробів, навігаційного обладнання, головок наведення ракет і снарядів класу "земля-повітря" і "повітря-повітря",
- виробництво станцій радіотехнічного контролю, систем акустичного вимірювання артилерійської розвідки, комплексного контролю. системи, обладнання радіозв'язку, радіо Експорт технологій і технологій виробництва радіоелектронної боротьби, безпілотних літальних апаратів, авіаційних і ракетних систем наведення та ін.

Компанії США, насамперед військово-промислові, часто вдаються до сумнозвісної обмежувальної ділової практики в міжнародній економічній

діяльності. Найпоширеніші способи застосування обмежувальної ділової практики при передачі технологій:

1. Обмеження на використання технології після закінчення терміну дії патенту.

2. Умови, за яких покупець технології зобов'язаний передати права на вдосконалення ліцензійного об'єкта продавцю. Компанії США прагнуть контролювати діяльність іноземних покупців технологій і отримати доступ до їхніх досліджень і розробок.

3. Умови ціноутворення на продукцію, виготовлену за технологією збуту.

4. «Обмежувальні» умови. Значна кількість американських компаній надає технології незалежним іноземним компаніям за умови, що ті будуть купувати у них сировину, напівфабрикати, деталі, комплектуючі та агрегати, обладнання тощо.

5. Обмеження експорту продукції, виробленої на основі реалізації технології.

6. Існують обмеження щодо обсягів виробництва та сфери використання ліцензійної продукції. Обсяг виробництва ліцензіата не може призводити до різкого падіння ринкової ціни готової продукції, завдаючи таким чином шкоди інтересам ліцензіара.

Варто зазначити, що згадана вище практика обмеження бізнесу широко використовується в інших розвинутих країнах, і Україна може перейняти цю практику при підписанні контрактів на експорт військової техніки.

Таблиця 2.2 Вітчизняне нормативно-правове регулювання експорту військових технологій

Вітчизняні нормативно-правові акти, що регламентують здійснення експорту військових технологій	Правова сфера, яку регламентують зазначені нормативно-правові акти
Конституція України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України,	Загальні питання, які виникають при експорті

Митний кодекс України, закони України «Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки», «Про інноваційну діяльність», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», «Про авторське право і суміжні права», «Про інформацію».	військових технологій та пов'язані з наявністю права на експорт технологій, проведенням маркетингових досліджень, встановленням вартості, порядком оформленням міжнародних договірних відносин, митного оформленням тощо.
Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», постанови КМ України «Про затвердження Порядку реєстрації технологій та їх складових, що створені чи придбані за бюджетні кошти або створені чи придбані підприємствами державної форми власності», «Про затвердження Положення про порядок державного контролю за проведенням переговорів, пов'язаних з укладенням зовнішньоекономічних договорів контрактів», «Про затвердження Положення про порядок державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення».	Права та обов'язки органів державної влади та економічних суб'єктів, які беруть участь у здійсненні експорту військових технологій, порядок реєстрації, набуття права власності на військові технології та особливості їхнього патентування, перелік військових технологій та умови, при яких здійснення їхнього експорту є можливим.

Закон України «Про державну таємницю», постанова КМ України «Про затвердження Положення про порядок надання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності повноважень на право здійснення експорту, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю», указ Президента України «Про деякі питання передачі державної таємниці іноземній державі чи міжнародній організації», наказ Служби безпеки України «Про затвердження Положення про експертні комісії з питань державної таємниці».	Порядок і особливості експорту військових технологій, які становлять державну таємницю.
Постанова КМ України «Про затвердження Порядку і напрямів використання коштів, одержаних у результаті трансферу технологій, створених за рахунок коштів державного бюджету використання».	Порядок і особливості використання коштів, отриманих за рахунок експорту військових технологій.

Джерело: складено автором самостійно.

Водночас, на думку експертів, сучасний стан українського ВПК – це незбалансована структура виробничих потужностей, різке зниження рівня використання, високий рівень зносу основних фондів (у середньому близько 70%), низька рентабельність підприємств 4-6% в середньому) та низькі темпи оновлення виробничих потужностей. У таблиці 6 показано основні тенденції розвитку військової промисловості. дані наведені в табл. 6, де наведено основні показники, що характеризують галузь ВПК

Таблиця 3.2

Динаміка розвитку оборонної промисловості України

Показник	1991 р.	2013 р.
Кількість підприємств	700	200
Кількість працівників	1,5 млн. осіб	250 тис. осіб
Об'єм виробництва	10 млрд. \$	1-1,5 млрд. \$

Динаміка розвитку оборонної промисловості України

Джерело: складено автором.

Дані наведені в табл. 6, з якого видно, що основний показник оборонно-промислового сектора економіки України за період з 1991 по 2013 скоротився приблизно в 5 разів.

Таким чином, проведені дослідження дають підстави зробити висновок про те, що після розпаду СРСР український ВПК зазнав значних негативних змін. Основною причиною різкого скорочення обсягів виробництва кардинальна зміна способу фінансування галузі. На відміну від США та інших великих країн, де галузь фінансується як за рахунок держзамовлень, так і за рахунок міжнародних контрактів на постачання озброєння та військової техніки, фінансування українського ВПК за час його існування (з середини минулого століття) відбувався нерівномірно, використовуючи лише один із зазначених вище методів фінансування (до розпаду СРСР – повністю за рахунок державного бюджету, після – переважно за рахунок експортних надходжень).

Відсутність національного оборонного замовлення призвела до поступового переміщення діяльності українського ВПК на світовий ринок озброєнь. Протягом останніх двох десятиліть військова промисловість України була значною мірою інтегрована у світовий ринок озброєнь і визнана залежною від зовнішніх замовлень і поставок компонентів, матеріалів і сировини.

Українська частина світового ринку озброєння та військової техніки все ще визначається геополітичним впливом колишнього Радянського Союзу, міжнародною політикою Росії, США та деяких інших великих гравців ринку.

Варто зазначити, що внутрішня специфіка зовнішньої торгівлі зброєю після розпаду Радянського Союзу полягає в тому, що на початковому етапі збут зводився до експорту надлишкових запасів колишнього радянського арсеналу.

Ця зброя відома іноземним партнерам, які мають на озброєнні національної армії велику кількість такого озброєння та техніки, а також необхідну кількість підготовленого персоналу, в тому числі в українських військово-навчальних закладах. Укладення Україною Міжнародної угоди про торгівлю зброєю зобов'язує її надавати своєчасну та достовірну інформацію про обсяги імпортно-експортних операцій.

З 2010 по 2014 рік Україна постачала зброю та техніку подвійного призначення 80 країнам у різних регіонах світу. За останнє десятиліття найбільшими імпортерами вітчизняної продукції ВПК були Росія, Індія, Китай, Азербайджан, Грузія, Казахстан і Алжир. Крім того, аналіз експорту оборонно-промислового сектору української економіки показує, що основну частину продукції, що виробляється та експортується за кордон, становить авіація та озброєння для повітряного простору. Водночас Україна вважається однією з дев'яти країн світу, які мають повний цикл виробництва військово-транспортної авіації та транспортної авіації. Але в останнє десятиліття в експорті авіаційної техніки домінували продажі літаків і гелікоптерів, які були зняті з вітчизняного військового озброєння.

Аналізуючи фахову літературу вітчизняних авторів, можна зробити висновок, що за період незалежності України в оборонно-промисловому комплексі сформувалися чотири сконцентровані фінансові потоки загальним обсягом близько 1 млрд дол. США (ми даємо приблизну оцінку, оскільки точні цифри є комерційною та в багатьох випадках державною таємницею).

Основний потік, оцінений приблизно в 600 мільйонів доларів. США через Національну корпорацію з імпорту та експорту продукції та послуг військового та спеціального призначення «Укрспецекспорт». Він сформувався внаслідок експорту озброєння та військової техніки, більше половини якого становила нова продукція, вироблена підприємствами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Міністерства оборони України, але значна частина експорту

залишилося озброєння, що залишилося на озброєнні Міністерства оборони України та військова техніка.

Другий проходив централізовано через Міністерство економічного розвитку і торгівлі України і становив 100 мільйонів доларів. США кожного року. Його основна складова – постачання ракет-носіїв для програми «Морський старт» та інші зовнішні контракти останніх років.

Третій зосереджений потік відноситься до діяльності "Авіаліній Антонова" - авіакомпанії, що входить до державного підприємства "Аеронавігаційно-технічний комплекс імені О. К. Антонова" (АНТК).

Четвертий потік має внутрішнє походження і сформувався за рахунок оборонного замовлення на придбання та модернізацію зенітного озброєння та утилізацію боєприпасів і ракет. Його обсяг коливається в межах \$20-300 млн. США кожного року.

Незалежні комерційні підприємства, які мають право експортувати свою продукцію, працюють поза встановленими централізованими процесами. В основному входять: компанія «Івченко-Прогрес», державне підприємство «Науково-виробничий комплекс «Газотурбобудування» «Зоря-Машпроект», державна акціонерна холдингова компанія «Артем». Річна вартість експорту їх продукції становить 10-200 мільйонів доларів США. Сполучені Штати

Водночас, за експертними оцінками, у сфері впливу вітчизняного ВПК знаходиться близько 140 науково-дослідних установ із загальною чисельністю понад 21 тис. осіб. Серед них: Харківське КБ імені Морозова, Харківське конструкторське бюро двигунобудування, КБ «Південне» (м. Дніпропетровськ), ДОКБ «Луч» (м. Київ), АНТК імені Антона В (м. Київ), Запорізьке моторобудівне конструкторське бюро «Прогрес», тощо. Більша частина галузевих наукових установ тісно співпрацює з заводською, академічною та вузівською наукою.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 363 про Питання оборонних закупівель та законом України про оборонні закупівлі.

Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості здійснює планування оборонних закупівель, а Міністерство оборони здійснює самі закупівлі.

Отже, в процес закупівлі втягнуті, як мінімум 2 міністерства, а зазвичай ще й один з державний замовник у сфері оборони, ним може виступати ряд державних установ.

Все виглядає наступним чином Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості робить всю роботу з реалізації закупівлі:

1. Оцінює ринок
2. Розробляє плани закупівель
3. Веде облік учасників і виконавців закупівель
4. Відбирає виконавців та розміщує оборонні закупівлі
5. Укладає контракти
6. Виконує та коригує закупівлі
7. Здійснює контроль за закупівель та складає звіт про їх виконання

Міністерство Оборони ж вирішує чи доцільно закуповувати ті чи інші позиції по оборонних закупівлях.

Від початку війни Верховна Рада України подбала про закриття публічного доступу до оборонних закупівель на час військового стану.

У ніч на 14 січня 2022 року понад 70 урядових веб-сайтів вразили одну з найбільших кібератак WhisperGate. Ключовим завданням цієї атаки було зниження рівня довіри до національної системи захисту персональних даних та знищення баз даних, тому причетність Російської Федерації не викликає сумнівів, що підтверджено результатами спільного розслідування. Мінцифри, СБУ та кіберполіція. Як повідомили в СБУ, витоку інформації або втрати персональних даних не було, але в той же час інцидент виявив «слабку ланку»

критичної інформаційної інфраструктури, що призвело до тимчасового припинення роботи деяких інших державних сайтів з метою запобігання від поширення атаки на інші ресурси та локалізація технічних проблем. Загалом було атаковано понад 70 державних ресурсів, 10 з яких зазнали несанкціонованого втручання, за офіційними даними Держспецзв'язку. При цьому зміст сайту не змінився, витоку персональних даних не було.

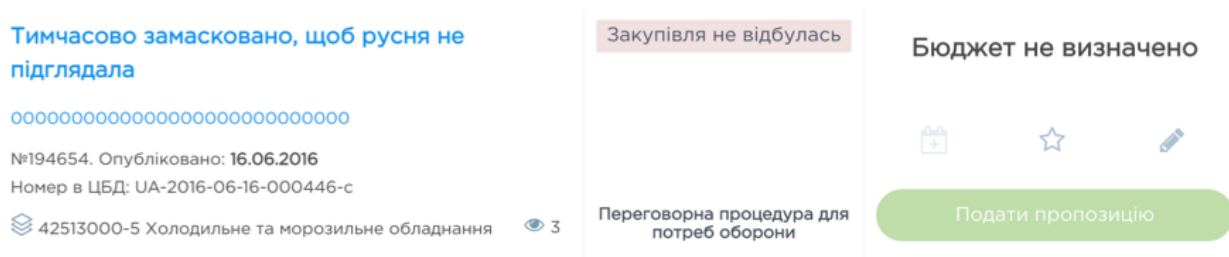
Ще 14 січня міністр цифрової трансформації підтвердив, що більшість веб-сайтів відновлено та працює, підкресливши, що сам реєстр не постраждав від атаки. Враховуючи всі «слабкості» системи та швидко відновлюючи роботу ресурсів, Україна зіткнулася з подібною ситуацією до та через тиждень після повномасштабного вторгнення РФ. 24 лютого 2022 року ДП «НАІС» тимчасово призупинило роботу над Єдиним та Державним реєстром, що належить до сфери управління Міністерства юстиції України.[61]

28 лютого для прискорення закупівель Кабмін змінив порядок і дозволив безпосереднє підписання договорів під час воєнного стану без аукціону в Прозоро.

ДП «Прозорро» за результатами розгляду листа Міністерства оборони України внесло тимчасові зміни до оборонних закупівель:

Вся інформація про оборонних замовників, їх контактні дані, контактні дані уповноваженого персоналу та всі покупки, зроблені такими замовниками, приховані.

Усі покупки, які наразі не завершені та щодо яких не можна виконати жодних дій, приховані. Розміщувати плани, покупки чи будь-яку іншу інформацію в системі через особисті кабінети на електронних майданчиках неможливо. Редакція діє до закінчення воєнного стану в Україні. Після завершення всі можливості для замовників Defense будуть відновлені, а вся інформація про закупівлі, введена раніше, з'явиться в системі. До того часу оголошення виглядатиме так:(Див. рис. 1.2)[62]

Вигляд тендерів на сайті державного підприємства «ПРОЗОРРО»

Рис. 1.2

13 квітня за ініціативи Міністерства інфраструктури та Prozorro розпочато оперативне оприлюднення результатів закупівлі за тристороннім договором, у якому замовником виступила місцева військова адміністрація, платником – Укрзалізниця, а вартістю – бюджетні кошти. . одужати. У червні уряд відновив обов’язкові закупівлі системи Prozorro.

За інформацією, наданою іноземними ЗМІ від початку війни України заключила ряд оборонних контрактів:[19]

- РПГ RGW-90 — 5 100 одиниць Україна закупила безпосередньо у німецького виробника.
- 155-мм самохідні гаубиці AHS Krab — 56 одиниць, 1 червня Україна підписала угоду вартістю близько 3 мільярдів злотих на придбання польських САУ. Постачання будуть здійснюватися в найближчі кілька місяців.
- 152-мм самохідні гаубиці Dana ShKH vz. 77 та сучасний варіант модернізації Dana-M2. Кількість закуплених машин та інші деталі угоди не розголошуються.
- 155-мм самохідні гаубиці M2000 Zuzana 2 — 8 одиниць, 2 червня Україна і Словаччина підписали контракт на постачання.
- 155-мм самохідні гаубиці PzH 2000 — 100 одиниць, 28 липня стало відомо про згоду Німеччини продати Україні.

- 155-мм самохідні гаубиці RCH 155 — 18 одиниць, 17 вересня стало відомо про постачання.
- ЗРК NASAMS— 6 комплексів, 28 листопада стало відомо про постачання.

Звісно, це не непідтверджена інформація, але до закінчення війни це все, що присутнє у відкритих джерелах.

У своєму трактаті «Мистецтво війни» давньокитайський полководець Сунь Цзи писав: «1 міра продовольства відібрана у противника, рівна 10 своїм».

В сучасній війні наявний автотранспорт, тому ця проблема легко вирішується, але це скріше не пряма порада, а концепт. Перефразовуючи на сучасний лад: «1 міра важкого озброєння відібрана у противника рівна 10 своїм».

Збройні сили України перебувають в підпорядкуванні Міністерства оборони України, тож робота з пологдження, заправки, розбірки на запчастини, постачання боєприпасів, постановки на облік такої техніки лягає на плечі міністерства.

Загалом, основний час в який ЗСУ захоплювало велику кількість ворожої техніки, це перший місяць повномасштабного вторгнення та Харківський наступ. (Див. Додаток В)

В наступній таблиці (Далі – Таблиця 4.2) приведено кількість захопленої техніки підрахованої на основі візуальних доказів та розвідувальних даних на основі відкритих джерел (OSINT), подібні дослідження від 24 лютого 2022 року розробляє нідерландський сайт Oryx, або Oryxspioenkop [23].

Таблиця 4.2

Кількість захопленої Україною техніки під час військових дій 2022 року

Найменування виду озброєння	Кількість одиниць трофейної техніки
Танки	534
Бойові броньовані машини	250
Бойові машини піхоти	579

Бронетранспортери	94
Бронеавтомобілі з захистом від мін і засідок, MRAP	10
Мобільні машини піхоти	55
Командні пункти та станції зв'язку	91
Інженерні транспортні засоби та обладнання	104
Самохідні протитанкові ракетні комплекси	16
Машини та засоби артилерійської підтримки	48
Буксирувана артилерія	92
Самохідна артилерія	107
Ракетні установки залпового вогню	51
Зенітні гармати	13
Самохідні зенітні гармати	8
Зенітно-ракетні системи	25
Радари	9
Системи перешкод і обману	6
Гвинтокрили	1
Розвідувальні безпілотні літальні апарати	81
Вантажівки, транспортні засоби та джипи	522
Всього:	2162

Джерело: розроблено автором на основі аналізу OSINT досліджень Огух[55]

При цьому це ті знайомі ЗСУ зразки техніки, на яких українські військові здатні майже одразу йти в бій, без додаткового навчання. А знищену техніку супротивника використовують для заміни запчастин на українській.

Звісно ця техніка у більшості своїй старі радянські зразки, але трапляються і сучасні, еквівалентні тим, що передають союзники. Наприклад засоби РЕБ, танки з активною бронею, бронетехніка і тд.. Від початку війни росія втратила значну кількість своєї сучасної техніки, тому найкращий час для такого «Ленд-лізу» був в перші місяці війни. Але так чи інакше, українській воїн в російському танку точно буде краще російського.

Пропоную зосередити увагу на кількості, бо якісний показник потребує окремої наукової роботи, оскільки для якісного аналізу потрібно розглянути кожну одиницю техніки окремо. Для відносно об'єктивного кількісного порівняння необхідно привести дані про поставлені зразки відповідних типів озброєнь, доцільно обрати ті, де в сукупності більше 100 одиниць. Результати приведено в Таблиці 3

Таблиця 5.2.

Порівняльний аналіз поставлених союзниками і трофейних зразків типів озброєнь

Найменування типу озброєння	Кількість наданих союзниками	Кількість трофейних зразків
Артилерійські системи	907	199
Танки	632	534
Бронетехніка	1746	933

Джерело: розроблено автором на основі аналізу OSINT досліджень та заяв країн партнерів[55]

Отже, можна зробити висновок, що на диво для Міністерства Оборони та Збройних сил України одним з найбільших постачальників наступального озброєння стала росія. Трофейна техніка в правильному поєднанні з сучасними західними зразками компенсує нестачу наступального озброєння для української армії.

Україна дає відсіч агресору не тільки за рахунок іноземної допомоги.

Вважаємо, що в контексті науково-обґрунтованого підходу до реалізації експортного потенціалу військової промисловості України збільшення обсягів експорту військової техніки може:

1. На національному рівні: – збільшити платіжні активи та торговий баланс України;
 - Надати додаткові фінансові ресурси вітчизняній економіці, що стимулюватиме зростання сукупного ВВП країни;

- Позитивно впливати на розвиток науки і техніки в нашій країні;
- підвищити якість озброєння та військової техніки, що використовуються в національній армії;
- активно впливати на розвиток охорони інтелектуальної власності в Україні;
- сприяння переходу українського суспільства до постіндустріальної моделі розвитку;
- Правила національної безпеки, що впливають на країну.

2. На рівні оборонно-промислового сектору економіки України:

- забезпечити збільшення фінансових ресурсів військових підприємств, сприяючи тим самим розвитку галузі в цілому;
- Розширити експортний сегмент вітчизняних компаній на міжнародному ринку ОВТ.

— Поліпшення умов праці українських науковців, які працюють у оборонній промисловості України.

— підвищити науковий потенціал вітчизняної військової промисловості. Тому доречно наголосити, що сьогодні вітчизняна військова промисловість має великий потенціал для експорту військової техніки, незважаючи на наявність чимало проривних тенденцій у розвитку військової промисловості. Це позитивно вплине не тільки на розвиток даної галузі промисловості, а й на економічний та науково-технічний розвиток нашої країни в цілому. У той же час національним органам, відповідним особам, які відповідають за військово-промислові підприємства, та установам, пов'язаним з експортом продукції військового та подвійного призначення, слід забезпечити, щоб експорт продукції військового призначення ґрунтувався на технології виробництва таких продуктів.

Після 2015 року оборонна промисловість України стабілізувалася, але Україні не вдалося повернутися до колишнього експорту. У 2018 році Україна посіла 11 місце серед світових експортерів зброї. А в 2019 році 12 місце. За даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру (SIPRI), частка України на світовому ринку озброєнь у 2009-2014 роках становила 2,7%, у 2014-2018 роках – 1,3%. Змінилася і структура експорту: основну частину складала високотехнологічна продукція, наприклад, керовані протитанкові ракети. Бізнес із торгівлі радянськими акціями зійшов нанівець – склади спорожніли через війну на Донбасі. У 2019 році основними імпортерами української зброї були Індія, Саудівської Аравії та Туреччини.

Військово-промисловий комплекс України варто розвивати, як мінімум для потреб української армії наразі. В майбутньому він може стати одним з стовпів відновлення української економіки, наприклад, зараз в Україні вже є ряд контрактів на спільне виробництво турецького БПЛА Байрактар ТВ-2. Крім того підприємства в складі ВПК займаються відновленням трофейної і пошкодженої техніки. Врахувавши помилки минулих років і довід інших країн Україна має побудувати свій прибутковий ВПК.

2.3. Реалізація Міністерством закордонних справ України завдань організації іноземної допомоги озброєнням національним військовим силам

З 24 лютого 2022 року, як і функціонування всіх сфер життя нашої країни, **Міністерство закордонних справ України** перейшло в екстрений режим роботи, створило справжній дипломатичний фронт, щоб активно надавати дієву допомогу реальному фронту. І одночасно рухається в напрямку вирішення раніше поставлених завдань, таких як отримання Україною статусу країни-кандидата в ЄС.

Перед українськими дипломатами президент поставив декілька прешочергових завдань: перше – зброя, друге – санкції проти країни-агресора, третє – статус кандидата в Європейському Союзі, четверте – фінансова допомога від Заходу.

Свою дипломатичну діяльність МЗС і Офіс Президента координують між собою, зокрема, в інформаційному плані – підготовці меседжів для зовнішньої комунікації. Долучаються до нарад і представники інших органів: Мінцифри, Міноборони, спецслужб. Беруть участь у роботі за цим напрямком і прем'єр-міністр, і голова Верховної Ради, і окремі нардепи, які вирушають з поїздками за кордон.

Головним українським дипломатом несподівано став особисто президент Володимир Зеленський. Власне кажучи, в сферу компетенції лідера країни, що обороняється, безумовно входить зовнішня політика, а в військовий час – тим паче.

Всі одностайно відмічають, що стиль зовнішньої політики, обраний президентом Зеленським, кардинально відрізняється від м'якої і обережної "класичної дипломатії", з її неодмінними і довгими реверансами на адресу аудиторії чи співрозмовника.

Є різні думки стосовно ефективності публічного або не публічного використання подібних жорстких методів, які часто застосовуються українськими дипломатами.

Зокрема критика на адресу Німеччини - країни-лідера Євросоюзу - за зайві поблажливості і м'якості щодо країни-загарбника та недостатню підтримку, яку вона надає Україні, - яскравий приклад цього підходу.

Неодноразово в українських і світових ЗМІ гучний резонанс викликали заяви Повноважного Посла України в Німеччині Андрія Мельника, який, не соромлячись у висловах, регулярно дозволяє собі гострі випадки на адресу німецького керівництва.

Вкрай різким був і «офіційний Київ», коли відмовив президенту Німеччини Франку-Вальтеру Штайнмаєру у візиті.

І особисто Володимир Зеленський, виступаючи перед депутатами бундестагу в середині березня, також був досить недипломатичним. Він наголосив: "Ви ніби знову за стіною – так, не за Берлінською, але посеред Європи. Між свободою і неволею. І стіна ця міцніє з кожною бомбою, що падає на нашу землю, на Україну, з кожним рішенням, яке не приймається заради миру. Не приймається, хоча може допомогти".

Вочевидь, і послання президента Зеленського, і заяви посла Андрія Мельника, адресовані в першу чергу німецькому суспільству, яке потім тисне знизу вгору на політикум Німеччини для вирішення необхідних питань.

І схоже перелом в свідомості німців відбувся: саме Німеччина, яка гальмувала вступ нашої країни до ЄС, підтримала статус кандидата для України, розширюються поставки зброї та ведуться переговори з німецькою стороною щодо зброї, яку Україна хотіла би отримати, а канцлер Олаф Шольц відкрито заявляє про готовність допомагати Україні «стільки, скільки буде потрібно».

Зовсім інший, але теж дієвий стиль дипломатії обрала экс-міністр фінансів Оксана Маркарова - посол України в США.

Враховуючи бекграунд Маркарової в Мінфіні, її призначення послом до Вашингтона спочатку пов'язувалося з планами Зеленського по роботі з різними фінансовими донорами, особливо з МВФ. Однак під час війни посол змогла проявити себе як фахівець широкого профілю.

Посол України в США робить широку підготовчу роботу, використовуючи свої зв'язки і знайомства з першими особами МВФ і Світового банку, з конгресменами. Це стосується особливо питань санкцій і фінансів. Роботу нашому послу спрощує те, що, на відміну від німецьких, американським політикам не потрібно по два рази пояснювати.

Під час війни одним з головних засобів комунікації з міжнародною спільнотою в зовнішньополітичній діяльності Зеленського стали звернення до

парламентарів різних країн. Дистанційні виступи перед національними парламентами були вимушеним кроком – президент під час війни не збирався залишати межі України. Переговори на високому рівні перших осіб західного політикуму з Зеленським були можливі тільки в Києві, куди іноземні гості їхати побоювалися на початку війни.

Залучені до підготовки таких виступів фахівці з відповідного посольства, апарату ОП, МЗС і т.п., адаптують меседжі для виступу президента під кожну конкретну країну, для того, щоб провести зрозумілі місцевим депутатам і аудиторії паралелі. Наприклад, у зверненні до парламенту Нідерландів Зеленський згадав про бомбардування нацистами Роттердама, до парламенту Румунії – про режим Чаушеску, до іспанського парламенту – про трагедію Герніки і т. п. Так само ретельно готуються і до виїзdnих візитів закордонних гостей до Києва.

На даний час президент України звернувся майже до всіх країн Європи та окремих країн Азії, але Зеленський продовжує активно виступати вже і перед громадськістю: експертними спільнотами, студентами, учасниками кінофестивалів тощо.

Хоча, порівняно зі зверненнями до парламентів, такі виступи вже мають набагато менший ефект, вони все ж виявляються досить корисними.

За час війни якісь напрямки дипломатичної діяльності відійшли на другий план.

Після того, як ЄС остаточно надав Україні статус кандидата, дипломатія змогла зосередитись на інших завданнях.

Коли в кінці березня відбулася зустріч української та російської делегацій у Стамбулі, обговорення умов мирного врегулювання виглядало актуальним завданням. Зараз тема переговорів з росією теж знята з порядку денного.

І учасники російсько-української війни, і політики та військові західних країн чудово усвідомлюють і говорять вже відкрито, що найближчим часом все буде визначатися лише на полі бою.

Регулярно відбуваються переговори з американцями, де США представляють радник президента з нацбезпеки Джейк Салліван і глава Об'єднаного комітету начальників штабів Майк Міллі, а Україну, відповідно, Керівник Офісу Президента України Андрій Єрмак і головнокомандувач Збройних сил України Валерій Залужний. Головний предмет обговорень – поставки західної зброї Україні.

Паралельно розробкою санкційної політики займається група Єрмака-Макфола (екс-посол США в Росії Майкл Макфол), куди входить близько півсотні зарубіжних і українських експертів з різних галузей.

Перевагою групи Єрмака-Макфола є те, що її пропозиції завжди максимально конкретні. Наприклад, коли МЗС запропонував Євросоюзу заборонити конкретні пропагандистські канали на території ЄС, а не просто "обмежити російський вплив в медіапросторі Європи", - це спрацювало.

Безпосередньою публічною і непублічною дипломатією "на місцях" займається єдиний орган, що має для цього відповідні можливості –МЗС. Перші майже два місяці повномасштабної війни міністерство працювало в дистанційному режимі. Проте МЗС вдалося зберегти нормальний функціонал на першій, найважчій фазі війни.

На практиці робота в інформаційній сфері робудована таким чином. У Міністерстві розробляють оперативні наративи, які треба використовувати при комунікації, і щотижнево розсилають їх посольствам.

Співробітники посольств, в свою чергу, спираються на них при спілкуванні з медіа, місцевою владою, лідерами думок і роботі в соцмережах. На ресурсі war.ukraine.ua, який курується МЗС, розміщується велика кількість матеріалів про агресію Росії проти України різними мовами

Паралельно самі посольства пересилають звіти до Києва, попередньо проводячи моніторинг інформкартинки в країні перебування. Таким чином можна оперативно реагувати на появу небезпечних для України фейків про дії української армії, або чергову необхідність "йти на компроміси". Достатньо

активну медіа-діяльність в зарубіжних ЗМІ проводить і сам Дмитро Кулеба, роздаючи коментарі та публікуючи інтерв'ю в зарубіжних медіа.

По всьому світу дипломатичні представництва України об'єднані в 12 інформаційних хабів, на базі "найсильнішого" посольства в регіоні, яке координує діяльність інших.

За рахунок гнучкості Україна може перегравати країну-агресора. Росіяни в перші місяці війни трансливали однакові меседжі, як в самій РФ, так і назовні. Наприклад, жителі Східної Азії слухали від проросійських спікерів абсолютно незрозумілі їм розповіді про "пригноблення російськомовних на Донбасі", про "бандерівців", "переписування історії", тощо.

Україна ж адаптує свої інформаційні меседжі під місцевий контекст, Мешканцям африканських країн, наприклад, розяснюють, що не Україна, а саме РФ винна в тому, що насувається продовольча криза.

З іншого боку, багато посольств страждають від нестачі ресурсів. Наприклад, африканський напрямок завжди був найбільш слабким в українській дипломатії. Буквально напередодні російського вторгнення МЗС хотіло реалізувати програму залучення перспективних кадрів в регіон: за рахунок можливості швидкого кар'єрного зростання, збільшення заробітної плати тощо.

На четвертий місяць повномасштабної війни про Африку стали говорити більше. Глава МЗС до кінця року планує масштабне африканське турне, щоб відновлювати українські позиції в регіоні, вводиться посада спецпредставника президента з питань Африки.

В цілому, українській дипломатії конкурувати з країною-агресором в плані ресурсів вкрай складно. Наприклад, ще в липні, згідно з указом Путіна, витрати на зарплату тільки центрального апарату російського МЗС зросли до 115 мільйонів доларів. В Україні на ці цілі, для порівняння, передбачено близько 200 млн гривень, до того ж в рамках заходів загальної економії витрати на МЗС ще й піддаються секвестрам.

Крім того, в десятках країн світу поряд з офіційними посольствами країни-агресорки існують різні фонди та організації, на кшталт «Росспівробітництва». На "обробку" місцевих еліт і політиків вони активно освоюють багатомільйонні бюджети. Змагатися з ними нашому "Українському інституту" вкрай складно.

Відомий факт, що велика частина "третіх країн" здавна корумпована Москвою або пов'язана з нею торгово-економічними зв'язками, зокрема еліти цих країн здобували освіту в Росії або ще в СРСР.

Позиція багатьох африканських країн під час голосування на міжнародних майданчиках демонструє підтримку РФ, або, як мінімум, незасудження її агресивних дій. Москва ж вдається до відкритого залякування. Загрожує відмовою в підтримці на Радбезі ООН, якщо позиція цих країн зміниться.

Тому українські дипломати активно покладаються на допомогу приватних і державних зарубіжних партнерів, як, наприклад, у створенні мультимедійних продуктів або проведенні заходів для ЗМІ.

В цілому, можна виділити кілька великих перемог української дипломатії за період повномасштабної війни:

- дев'ять санкційних пакетів проти РФ,
- створення "Рамштайнівської групи",
- поставки озброєнь і американський ленд-ліз,
- фінансова допомога,
- кандидатський статус в ЄС,
- міжнародна ізоляція РФ (позбавлення членства в більш ніж 40 міжнародних організаціях).

Не досить вдалою є робота в напрямку обмеження російського експорту настільки, наскільки потрібно.

У той же час РФ може спровокувати нові повномасштабні збройні конфлікти в різних «гарячих точках» світу. Або ж в країнах Африки почнеться голод, якщо продовольчу кризу не вдасться вирішити, і там обов'язково спалахнуть нові війни і повстання, збільшиться потік біженців до Європи.

В цілому час грає проти України. Допоки Москва не припинить агресію і не поверне Україні її законні території, скільки б перемог не здобувала українська дипломатія, їх все одно буде недостатньо.

Тема російсько-української війни поки займає центральне місце в міжнародному інформаційному просторі. Але, як у перші місяці після вторгнення, вже не є абсолютно домінуючою. Тож Міністерство закордонних справ України повинно впроваджувати нові ефективні напрямки своєї роботи, які б сприяли максимально швидкій перемозі нашої держави.

Висновки до розділу 2

До 24 лютого міжнародна допомога була обмежена фінансуванням, нелетальними засобами і незнаною кількістю стрілецької зброї. Разом з тим, озброєння все ж було потрібно і будь-яка його кількість збільшувала шанси українських воїнів. Проте, Постанова на цю тему була прийнята за рік, зважаючи на розмір документу його можна було видати набагато раніше, таку помилку слід врахувати в майбутньому. Нерозуміння чиновниками, як класифікувати і задокументувати міжнародну допомогу, може, спричинити значний адміністративний тиск та відвернути від України тих хто нам вже допоміг. Політикою так чи інакше рухають особистості, тому підрив довіри такої особистості до українського уряду міг спричинити проблеми в постачанні озброєння наразі.

Українська влада до початку повномасштабного вторгнення використовувала фінансову допомогу союзників для найкращого, що можна було зробити – зміцнення і реформування української армії. Перехід до стандартів НАТО дозволив відійти від застарілих радянських методів і усучаснити українське військо. Збройні сили України на чверть збільшили свою кількість, була підвищена зарплатня солдатам, нарощений рівень медичної підготовки, надано сучасну стрілецьку зброю і спорядження особовому складу. За час АТО відбулось багато ротацій особового складу таким чином станом на 24 лютого 2022 року Україна мала боєздатну армію з значною кількістю

досвідчених військових, які приймали участь в бойових діях, були здатні воювати на радянських зразках техніки і швидко опанувати нові натівські зразки.

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДУМКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ ОЗБРОЄННЯМ УКРАЇНИ ДЛЯ ВІДСІЧІ АГРЕСІЇ РФ

3.1. Значення дій Міністерства цифрової трансформації у питаннях формування фронту допомоги Україні

Після повномасштабного вторгнення ворога в Україну вже в перші місяці війни шаленими темпами почала зростати підтримка нашої держави. Багато благодійних фондів, міжнародних організацій, навіть простих людей в усьому світі хотіли зробити пожертви й допомогти нашій країні боротися за незалежність і свободу. Треба було знайти формат об'єднання зусиль благодійників навколо підтримки нашої країни. Тобто назріла нагальна потреба в створенні такої максимально відкритої платформи, яка б акумулювала зібрані кошти та прозоро показувала, куди вони спрямовуються.

Саме тому ще на початку травня 2022 року Президент України Володимир Зеленський та прем'єр-міністр України Денис Шмигаль анонсували запуск глобальної ініціативи «United24», першою складовою якої повинна була стати онлайн-платформа для збору коштів на підтримку України.

А вже 17 травня цього року Президент України підписав Указ № 344/2022 «Про невідкладні заходи щодо об'єднання зусиль для підтримки України». В першому пункті цього указу Володимир Зеленський наголосив на

підтримці ініціативи щодо заснування національного бренду «UNITED 24» «для об'єднання зусиль міжнародних партнерів, донорів, благодійників щодо підтримки України в захисті її незалежності, територіальної цілісності та суверенітету, а також у повоєнному відновленні».

Відповідальним за промоцію національного бренду та розробку його концепції було призначено Кабінет Міністрів України.

Основними напрямками діяльності в указі Президента України визначені наступні:

запровадження в рамках національної платформи «UNITED 24» «єдиного вікна» для пожертв від благодійних організацій, міжнародних партнерів та громадян з метою підтримки України, зокрема за такими напрямками, як:

- допомога Збройним Силам України,
- гуманітарна, медична допомога і допомога дітям,
- відновлення інфраструктури,
- цифрова та інформаційна протидія збройній агресії;
- прискорення інтеграції України в міжнародний цифровий простір, у тому числі шляхом створення нової мультимедійної платформи, державного іномовлення «UNITED 24» для забезпечення щоденного інформування міжнародної спільноти про реальний стан безпекової ситуації та події в Україні, а також протидії російській пропаганді;
- проведення інформаційної кампанії в Україні та за кордоном для просування мети, інструментів і концепції національного бренду «UNITED 24», а також поширення відповідної інформації під час міжнародних зустрічей та контактів.

Таким чином вже більше, ніж півроку працює фандрейзингова платформа «UNITED 24».(Див. рис. 1.3)[63]

ОБОРОНА ТА РОЗМІНУВАННЯ		МЕДИЧНА ДОПОМОГА		ВІДБУДОВА УКРАЇНИ	
За вашої підтримки придбали		За вашої підтримки придбали		Робота над відновленням перших об'єктів інфраструктури наразі розпочнеться	
Шоломи	44 496	Апарати ШВІЛ транспортні	35	Зібрано	\$ 13 380 814
Броньжилети	48 189	Рентгенівська установка з С-аркою	22		
Комплекти форми	74 833	Анестезіологічний апарат	83		
Білізна	68 327	Оперативний стіл	81		
Головні убори	15 005	Автомобілі швидкої допомоги (Клас С)	90		
Ваути	306 034	Апарати ШВІЛ дитячі	28		
Індивідуальне майно	39 375	Апарати зовнішньої фіксації	7802		
Машини для розмінування	1	Апарати вакуумної терапії ран	102		
Тепловізори та прилади нічного бачення	20	Броньовані евакуаційні авто	13		
Дрони	1477	Відбудова медичних закладів (розпочато)	1		
Професійне навчання операторів дронів	100	Генератори	768		
Гантзорели	1				
Куртки	75 000				
Спеціальні автомобілі	45				
Радіостанції	145				
Будівельні матеріали					
Плоскоша стрілецька	2				
ДИВИТИСЬ ПОВНИЙ ЗВІТ	→	ДИВИТИСЬ ПОВНИЙ ЗВІТ	→	ДИВИТИСЬ ПОВНИЙ ЗВІТ	→

Перелік звітів щодо витрачених коштів з UNITED 24

Рис. 1.3

Залучені від міжнародних партнерів, донорів, благодійних організацій кошти надходять на рахунки Національного банку України та спрямовуються вісьмома профільними міністерствами (зокрема Міністерством оборони, Міністерством охорони здоров'я, Міністерством інфраструктури та іншими) на найголовніші потреби за трьома напрямками: оборона та розмінування, медична допомога та відбудова України.

На сайті u24.gov.ua можна знайти звіти щодо використання зібраних коштів, які оновлюються щотижня. Аудитором платформи виступає Deloitte.

Станом на 14 червня 2022 року (лише за місяць!) вже було зібрано 54 772 787 доларів.

Станом на 7 грудня 2022 р. – за 7 місяців діяльності фандрейзингової платформи - громадяни 110 країн світу задонатили понад 237 мільйонів доларів!

Першими амбасадорами «UNITED 24» стали відомий футболіст і тренер Андрій Шевченко, титулована тенісистка Еліна Світоліна, професійний український боксер Олександр Усик, які поставили в пріоритет не спорт, а допомогу Україні, і роблять все можливе для підвищення обізнаності світової спільноти про потреби України, заохочують людей долучатися до «UNITED 24» і робити внески у перемогу нашої країни.

Амбасадорами «UNITED 24» також стали американський кінопродюсер, кінорежисер Лієв Шрайбер, американський поп-рок-гурт «Imagine Dragons», грузинський дизайнер, творець бренду Vetements, креативний директор модного будинку Balenciaga Демна Гвасалія, Барбра Стрейзанд — одна з найпопулярніших американських акторок і співачок, Скотт Келлі — американський астронавт, Тімоті Снайдер — американський історик та письменник, професор Єльського університету.

До речі, ще 5 червня 2022 року Роскомнадзор заблокував у себе сайт «UNITED 24» за рішенням Генеральної прокуратури Російської Федерації, щоб завадити росіянам жертвувати кошти на підтримку України.

Одною з нових ідей на ініційованій головою держави Володимиром Зеленським фандрейзинговій платформі United24 було оголошення збору коштів на перший у світі флот морських дронів.

На початку повномасштабного вторгнення Україна не мала що протиставити агресору на морі, адже український флот втратив 80% своїх кораблів після окупації Криму у 2014 році.

29 жовтня 2022 року морські дрони атакували російські кораблі у Севастополі. Російське міноборони тоді визнало лише пошкодження тральщика «Іван Голубець», проте OSINT-дослідники GeoConfirmed зафіксували ураження як мінімум ще двох кораблів, включаючи флагманський фрегат «Адмірал Макаров».[64]

Це була перша морська атака в історії, здійснена виключно безпілотними засобами. Хоча Україна і не взяла на себе остаточну відповідальність за атаку — ця блискавча операція змінила розклад сил в акваторії Чорного моря, змусивши російські кораблі ховатися в бухті. Таким чином Росія втратила беззаперечну перевагу на воді.

Відомо, що вже існує «унікальна та засекречена українська розробка» морського апарату. Один такий морський безпілотник вітчизняного виробництва

може коштувати до 250 тисяч доларів (10 мільйонів гривень). Повідомляються лише загальні характеристики човна: такі, як час автономної роботи 60 годин тощо.

Наміри України обзавестися флотом морських дронів, а також перспективи їх реалізації військові експерти оцінили цілком позитивно.

Президент України оголосив про формування спеціального морського флоту, що складатиметься зі 100 морських дронів. З їхньою допомогою планують захистити акваторію морів та міста України від крилатих ракет, які Росія запускає з кораблів. Флот також допоможе розблокувати коридор для цивільних суден, які везуть зерно для всього світу.

Збір проводиться по всьому світу із закликом долучатися представникам бізнесу.

В рамках цього проекту президента на платформі «United24» тільки за перший день вдалося зібрати понад 120 мільйонів гривень на перші 12 морських дронів.

За словами Віце-прем'єр-міністра — Міністра цифрової трансформації Михайла Федорова за три дні люди з усього світу задонатили понад 200 млн гривень, тобто було зібрано на близько 20 дронів. «Суми пожертв через «UNITED24» були від 10 доларів та 10 гривень від звичайних людей до десятків тисяч доларів від бізнесу», – зазначив М. Федоров.

Спонсор, який вноситиме суму вартості принаймні одного дрона, зможе обрати для нього ім'я сам.

Так, 250 тисяч доларів зібрали литовці — за ініціативою журналіста Андрюса Тапінаса. Це буде перший безпілотний апарат, який куплять за гроші, зібрані іншою країною. Раніше цей журналіст уже збирав гроші на БПЛА «Байрактар» для української армії.

Таку ж суму змогли зібрати підписники українського блогера Ігоря Лаченкова — цей човен називатиметься «Херсон».

Відомо, що ще один безпілотний апарат матиме назву «Севастополь».

Наступним кроком Офісу Президента України було анонсування сучасного англomовного цифрового медіа-проекту, який охопить широку аудиторію, що активно використовує соціальні мережі, канал YouTube та інші інтерактивні формати, і покаже події в Україні всьому світові.

На реалізацію цього задуму Міністерством цифрової трансформації України у липні 2022 року було створене українське англomовне цифрове медіа - «UNITED24 Media». (Див. Додаток Б)

Платформа та медіа — є різними напрямками розвитку глобальної ініціативи UNITED24. Над ними працюють різні команди.

Стратегічним партнером проекту є Fedoriv Marketing & Innovations Agency, яке втілило дану концепцію безкоштовно.

«United24 Media» працює над створенням окремих епізодів і сюжетів та охоплює шість тем: культура, історія, люди, технології, бізнес і війна.

Головна аудиторія медіа - мешканці країн, які найбільше виявляють інтерес до України, а саме: США, Велика Британія, Європейський Союз і Канада.

Пілотний випуск «United24 Media» відбувся 21 липня 2022 року у соціальній мережі «Instagram» і був присвячений важливій ролі дронів у російсько-українській війні. Генштаб ЗСУ спільно з Мінцифри та платформою «UNITED 24» розпочали збір коштів в рамках проекту «Армія дронів». За словами міністра цифрової трансформації Михайла Федорова, комплексна програма з «UNITED24» дозволить не лише закуповувати дрони, а й ремонтувати їх, оперативно замінювати, а також проводити навчання пілотів. Дрони потрібні українським військовим, щоб моніторити всю лінію фронту — майже 2,5 тисячі км.

Таким чином за ці місяці платформа «UNITED 24», залучаючи пожертви, стала зручним інструментом для підтримки України, завдяки якому профільні міністерства та сили оборони закуповують необхідне обладнання для захисників, рятувальників і медиків.

Своєчасність «UNITED24 Media» продиктована великою увагою до України через війну та усвідомленням того, що, окрім перебігу військових дій, мешканці Європи та США майже нічого не знають про нашу країну. Це також можливість поширення українського контенту в міжнародному інформаційному просторі.

Оскільки багато російських норативів спрямовані на зриви постачання озброєння через підрив довіри до українських інституцій, то Україні потрібна дієва система обліку і відслідковування зброї. Такою системою може стати натівська система LOGFAS. Особливо зважаючи на питання, яке останнім часом підіймають в парламентах країн НАТО – аудит допомоги Україні.

Міністр оборони України Олексій Резніков і Секретар РНБО України Олексій Данилов презентували послам та аташе з питань оборони країн-донорів, що допомагають Україні у відсічі російській агресії, перші результати впровадження логістичної програми LOGFAS.

Зокрема, під час презентації було зазначено, що в рамках взаємодії Україна запровадила НАТІвську систему обліку і контролю логістики LOGFAS.

Завдяки інтеграції системи LOGFAS з модулем інформаційно-аналітичної системи «СОТА» буде здійснюватися моніторинг постачання Україні озброєння від країн-партнерів і забезпечуватися повний контроль кожної одиниці зброї, що потрапляє на територію України.

Міністр оборони України підкреслив, що впровадження цього програмного забезпечення має дві переваги.

Перша. Ця інновація дозволить істотно підвищити підзвітність усіх процесів, пов'язаних з експлуатацією зброї та інших ресурсів. Впровадження обліку міжнародної допомоги забезпечить прозорість та більшу ефективність її використання.

Друга. Підвищення взаємодії та сумісності з Північноатлантичним альянсом на рівні процедур і стандартів доводить, що навіть під час війни сектор оборони України розвивається. За словами Олексія Резнікова, вислів про те, що

Україна вже де-факто стала членом НАТО, – це не перебільшення. В підтвердження цього на останній зустрічі у форматі «Рамштайн» наші партнери високого оцінили зусилля України по забезпеченню контролю за постачанням та використанням зброї.

Збереження довіри партнерів є для нас пріоритетом, а впровадження LOGFAS ліквідує підґрунтя для будь-якого занепокоєння, адже йдеться про стандарт обліку та планування, діючий у країнах Північноатлантичного Альянсу.

За словами Секретаря РНБО України використання Силами оборони України даних систем сприятиме прозорій та максимально ефективній співпраці між нашою державою та партнерами, «чия допомога є життєво необхідною для перемоги у війні з рф».

Вже затверджена дорожня карта масштабування LOGFAS до кінця 2022 року та на 2023 рік. Ця програма стане одним з головних інструментів цифровізації логістики в українській армії і забезпечить як логістичне планування міжнародної допомоги, так і повного переліку наявних в ЗСУ ресурсів.

Окрім того, вже підготовлено понад 300 фахівців-операторів LOGFAS для ЗСУ. Щоб охопити всі рівні від стратегічного командування до рівня бригади, розгорнуто 350 робочих місць операторів LOGFAS.

Боездатність наших військ буде набагато підвищена завдяки вдосконаленню системи логістики.

Отже, в Україні запущено три рівні обліку постачання та використання зброї: програма НАТО LOGFAS, нова програма обліку та логістики військової техніки «Каравай» та модуль на базі програми «СОТА».

24 лютого цього року був уведений в дію модуль ІАС «СОТА» для моніторингу постачання озброєння Україні від країн-партнерів. Він дозволить контролювати нові поставки озброєння за статусами («готово до відвантаження», «у дорозі» чи «отримано ЗСУ»). Країни-надавачі зможуть аналізувати таку інформацію: поставки зброї в часовому розрізі, за періодами взяття на озброєння,

відповідністю стандартам НАТО, віднесенням до радянських зразків озброєння тощо. Модуль ІАС «СОТА» допомагає визначити можливість моніторингу виконання планів поставок, розрахунку постачань боєприпасів до одиниці озброєння, розподілу отриманого озброєння.

Інформаційну систему LOGFAS було впроваджено в НАТО ще в 1995 році. Наразі LOGFAS ефективно сприяє логістичному забезпеченню НАТО протягом навчань та операцій.

LOGFAS успішно взаємодіє з такими системами НАТО та національними системами:

- інформаційні системи оперативного планування TOPFAS для здійснення медичної підтримки,
- система керування подіями JOCWatch,
- система текстових повідомлень JChat,
- система трекінгу NIRIS,
- ІС ситуаційної обізнаності IGeoSit та NCOP.

Функціонування ІС LOGFAS вимагає наявності низки базових сервісів (Standard Workplace Services including, Desktop Services, Network Services, Core-GIS, Windows Platform Services, Symbology Server, Active Directory, Track Management and COP Management Services). Інакше кажучи для застосування ІС LOGFAS потрібна відповідна інформаційна інфраструктура, особливо комп'ютерна мережа передачі даних.

НАТО в своїй діяльності базується на двох основних типах процесів планування. Перший з них – оперативне планування – забезпечує планування, поєднане з конкретними місіями (операціями). Другий процес – оборонне планування – воно пов'язано з підготовкою необхідних спроможностей для здійснення операцій в майбутньому.

Частиною як оперативного так і оборонного планування є логістичне планування. Логістична спроможність НАТО є ключовою частиною стратегічних документів НАТО. Логістичні можливості повинні сприяти

підвищенню продуктивності використання всіх ресурсів, прискорювати і спрощувати логістичні потоки і надавати військовому керівництву підтримку для виконання завдань. Це потребує вчасної, точної і достовірної логістичної інформації. Така інформація має надходити в найкоротший час, і командування повинно бути регулярно поінформоване про зміни.

До складових LOGFAS належать: (рис. 2.3) [47]

- **SPM** (Sustainment Planning Module). Для оперативного планування логістики забезпечення підрозділів. Використовується для планування довготермінових запасів під час операцій.
- **ADAMS** (Allied Deployment and Movements System). Призначена для планування, оцінки та моделювання (симуляції) переміщення та транспортування для підтримки операцій. Призначена для зменшення часу на планування розгортання та надання засобів для обміну даними та планами між країнами.
- **CORSOM** (Coalition Reception, Staging and Onward Movement). Використовується для моніторингу і усунення конфліктів при діях з прийому, організації та переміщенні далі (RSOM) сил при розгортанні. Включає виконання та управління розгортанням сил з використанням детальних планів розгортання (DDP) з ADAMS.
- **SDM** (Supply Distribution Module). Потрібна для моделювання (симуляції) та верифікації спланованого логістичного забезпечення.
- **EVE** (Effective Visual Execution). Здійснює оперативний контроль логістичного забезпечення виконання операцій.
- **LCM** (LOGFAS Connection Manager Module). Управляє базами даних.
- **LOGREP** (Logistic Reporting Tool). Використовується для створення зокрема стандартних звітів LOGUPDATE та LOGASSESSREP, а також аналізу карт та мереж, створення та управління профілями сил, наявними запасами (holdings) та списками предметів (постачання, RIL).

3.2. Постачання озброєння до початку повномасштабного вторгнення РФ до України: допомога зарубіжних країн

Оцінюючи ефективність роботи державної виконавчої влади з постачання озброєнь країнами-партнерами, не можна розглядати її у вакуумі. Вона

безпосередньо пов'язана з довірою партнерів до демократичних інституцій в Україні та успіхами і сучасністю української армії.

Загалом військову, гуманітарну та фінансову допомогу Україні до початку повномасштабного вторгнення РФ у лютому 2022 року надали понад 50 країн світу, більше 30 іноземних компаній, а також низка міжнародних організацій.

Наша країна ще з 2014 року почала отримувати летальне і нелетальне озброєння. Але тогочасна Україна не мала широкого впливу на світовій арені. Тим паче, що пряме постачання озброєння могло налаштувати країну-агресора проти країни-партнера, яка на це погодиться, а Росія - все ще найбільша, найбагатша корисними копалинами країна світу, і міф про другу армію світу того часу здавався реальністю.

На початку війни, щоб вистояти, нашій армії було необхідне не тільки озброєння. Першочергова допомога почала надходити від українських волонтерів. Згодом підключилися і закордонні партнери, які, починаючи з березня 2014 року, передавали елементарні речі – від сухпайків до вартісного оптичного обладнання та спецзв'язку.

Хто й чим допомагав Україні в 2014-2021 роках?

Першими почали доставляти допомогу **американці**. Станом на травень 2018 року гуманітарні поставки від США становили 70% від спільної допомоги всіх країн. Ще в березні 2014 року із США доставили 330 тисяч сухпайків. Згодом американці передавали все більше і більше різної допомоги:

нелетальну зброю, в тому числі мінометні радары (станом на 22 листопада 2014 року);

35 броньованих позашляховиків Volkswagen Amarok та Toyota Land Cruiser 200, бронежилети, розгрузочні жилети, а також 2300 комплектів уніформи (20 грудня 2014 року);

5 катерів "Willard" Sea Force 730 та Sea Force 11M (19 червня 2015 року);

40 автомобілів швидкої допомоги HMMWV M997A2 (грудень 2017). [48]

В середині 2018 року **Канада[65]** передала 32 тонни військової допомоги: радіостанції, жилети та шоломи, медикаменти, а також спальні мішки, намети, зимовий одяг. Загальна вартість поставки - 4,5 мільйони доларів. Але надати Україні летальну зброю на безоплатній основі Канада відмовилась.[65]

З Австралії[66] надійшло зимове взуття, зимові шапки та шарфи (23 січня 2015).

На жаль, реакція **європейських політиків** на події 2014 року зводилася лише до «глибокого занепокоєння», «стурбованості» та закликів щодо мирного вирішення проблеми та широкого діалогу.

Але зараз вже можна підсумувати обсяг нелетальної допомоги з країн ЄС, що надійшов до 2022 року.

У 2014 році з **Франції[67]** надійшла 1 тисяча бронежилетів, з **Норвегії[68]** – 77 тисяч сухпайків, з **Данії[69]** – 15 одиниць авіаційних GPS-навігаторів. У тому ж році **Словаччина[70]** надала генератори, комплекси освітлення, медматеріали вартістю 380 тисяч євро.

В 2015 році з **Німеччини[71]** надійшло медобладнання на суму 100 тисяч євро, 2 реаніомобілі, 50 одиниць міношукачів, з Чехії – зимовий одяг та взуття, рюкзаки та намети.

Велика Британія[72] протягом 2014-2015 років передала в Україну 2 тисячі шоломів марки 6, 150 шоломів з вмонтованими приладами нічного бачення, 1 тисячу комплектів форми, 1 тисячу бронежилетів, 200 GPS-навігаторів, 220 захищених ноутбуків, 500 спальних мішків і 90 автомобільних аптечок майже на 2 мільйони доларів, 1000 пакетів першої медичної допомоги, а також 75 тисяч тонн дизельного палива.

Зрозумівши, що може стати наступним суб'єктом російської агресії, дуже швидко підключилася **Польща**[73]. В 2014-2015 роках допомога від поляків становила близько 6,5 мільйонів доларів. Перш за все це були сухпайки, ковдри, матраци. Згодом – необхідні запчастини до техніки радянського зразка.

Литва[74], як і Польща, також почала надавати активну підтримку Україні. З 2014 року проводиться військова підготовка (з інструкторами в Україні), надаються медикаменти та медичне обладнання, нелетальна військова техніка (засоби нічного бачення та тепловізори, бронежилети, шоломи, пошуково-рятувальне обладнання тощо), а також легке озброєння та боєприпаси. Але маленька Литва не зупинилася на цьому й у 2016 році перша та єдина в Європі почала постачати летальне озброєння. Саме Литва безоплатно поставила Україні 60 великокаліберних кулеметів КПВТ і 86 великокаліберних кулеметів ДШКМ, а також передала ЗСУ 150 тонн боєприпасів (набоїв калібру 5,45, що використовуються для автоматів «Калашникова»). Для порівняння, Вашингтон ухвалив рішення про постачання оборонного озброєння Україні наприкінці 2017 року.

Слід зазначити, що західні країни досить інтенсивно проводили підготовку наших військових за кордоном. З початку війни близько 9 тисяч військовослужбовців пройшли підготовку за стандартами НАТО. Інструктори з 20 країн працювали із нашими бійцями. Як у Генеральному штабі ЗСУ, так і, наприклад, в окремих частинах працювала велика кількість радників.

Окрім навчання військових, Захід займався підтримкою цивільних людей, що опинилися в зоні бойових дій, та переселенців. Німеччина, наприклад, виділила 14,5 мільйонів євро Міжнародну комітету Червоного Хреста для підтримки його гуманітарної діяльності на Донбасі. Діяльність Червоного Хреста зосереджувалась на заходах щодо медичного обслуговування, травматологічного лікування, підтримки закладів охорони здоров'я, поставок продуктів харчування та засобів гігієни, підготовки медичного персоналу,

пошуку зниклих людей тощо. Також допомогу Донбасу через Червоний Хрест передавали Швейцарія, Білорусь та інші країни.

За даними ООН протягом 2014-2018 років ЗСУ отримали міжнародної технічної та гуманітарної допомоги на суму 247 мільйонів доларів від 20 країн світу.

Але слід пам'ятати, що війна носила менший масштаб, ніж в 2022 році, і багатьма країнами позиціонувалась, як проксі-війна росії. Тому розмір допомоги і безпекові загрози для Європи були на зовсім іншому рівні. Як можна побачити вище, допомога зводилась до так званих нелетальних засобів, або взагалі до гуманітарної допомоги.

Які ж країни надали Україні зброю напередодні повномасштабного вторгнення та наскільки військова допомога була ефективною для протистояння Росії?

Від початку війни в Донбасі військовою допомогою на регулярній основі надавали Україні **Сполучені Штати**[48]. Американській уряд ще в 2014 році сумарно передав допомоги на 86,9 мільйонів доларів. В 2015 році обсяг підтримки склав майже 174 млн дол., в 2016 - Київ отримав виплати за чотирма програмами на суму 318,1 млн дол.[48]

Через рік США ініціювали виділення 99 млн дол для військової підготовки ЗСУ та 2,1 млн дол. – для міжнародної освіти українських військових. За програмою нерозповсюдження зброї, боротьби з тероризмом та розмінування території Київ отримав 10,9 млн грн. Через Ініціативу сприяння безпеці в Україні виділено 150 млн дол. Загала сума військової допомоги нашій країні у 2017 році склала 262,1 млн дол.

У 2018 році ця сума досягла 268,9 млн дол. Але найпотужнішу фінансову підтримку у розмірі 397,9 млн дол Україна отримала через рік – у 2019. Завдяки

такому фінансуванню стало можливим переобладнання українських збройних сил сучасними приладами (зокрема, приладами нічного бачення, медичними), засобами зв'язку та кібербезпеки тощо.

У 2020 році у зв'язку із кризою в світовій економіці військова допомога Україні була скорочена до 282,9 млн дол.

За даними американської сторони, з 2014 року по лютий 2022 року США надали Україні безпекової допомоги на понад 2,7 мільярда доларів. Із цієї загальної суми 650 мільйонів доларів були освоєні у 2021 році, 200 мільйонів доларів - у січні 2022 року, завдяки чому до Києва прибуло 600 тонн боєприпасів, зброї та спорядження.

Своїх військових до України НАТО направляти не планувало, хоча загрозу з боку Росії вважає реальною. Альянс зосередився на модернізації системи оборони України. Починаючи з 22 січня 2022 року сім партій з вантажем зброї та боєприпасів від США прибули до України.

Окремої уваги з-поміж озброєння, яке США надали Україні, заслуговують протитанкові ракетні комплекси Javelin. За підрахунками "Радіо Свобода", до кінця 2021 року ЗСУ отримали майже 80 пускових установок і 540 ракет до них. Лише 25 січня 2022 року Україна отримала від США 276 ракет для Javelin. Також в межах військової допомоги США були поставлені боєприпаси, стрілецька зброя і ручні одноразові гранатомети M141 BDM (SMAW-D; в партії, що прибула 25 січня, їх привезли понад 800). Тоді ж, на початку 2022 року, США анонсували передачу Україні системи протиповітряної оборони та п'яťох вертольотів Mi-17.[48]

Крім США, Україну систематично підтримували країни-члени Європейського Союзу. Європейська комісія у 2014 році надала Києву 15,7 млн євро, а в 2015 – 13,8 млн євро.

Сума цієї допомоги значно зросла вже в 2016 році і досягла 55,4 млн євро. Рекордна сума військової підтримки від початку російської агресії надійшла у 2017 році - Україна отримала 60,3 млн євро. У 2018 році ЄС виділила Києву 43,6 млн євро, у 2019 - ЗСУ отримали ще 41,4 млн євро. В 2021 році сума військової допомоги Україні від Європи була рекордно низькою – 5,4 млн євро.

Велика Британія

Британський уряд став першим, хто надав Україні летальне озброєння. За даними британської сторони, в січні 2022 року загалом до Києва прибули близько 2000 протитанкових ракетних комплексів NLAW і 30 військових інструкторів, які навчали українських військових поводженню з цією зброєю. Міністр оборони Великої Британії Бен Воллес не заперечив надання додаткової військової допомоги Україні в подальшому.

Польща надала Україні кілька десятків тисяч артилерійських снарядів, міномети та гранатомети. Було узгоджено передачу Україні сучасних польських ПЗРК "Piorun" - переносних зенітно-ракетних комплексів, здатних на висоті до 4 кілометрів уражати повітряні цілі різних розмірів, від літаків до безпілотників.

Перша партія оборонного озброєння в Україну вирушила на початку лютого 2022 року.

Країни Балтії

Міністерства оборони трьох країн Балтії підтвердили надання озброєння після дозволу США на експорт американської зброї в Україну. Зокрема Естонія передала Києву снаряди для протитанкових комплексів Javelin, 122-міліметрові гаубиці з боеприпасами до них (кількість не уточнювалася), а Литва й Латвія - на безоплатній основі переносні зенітні ракетні комплекси Stinger.

Надання Києву деяких видів озброєння блокувала Німеччина, пояснюючи свою позицію, щодо гаубиць, зокрема, тим, що на цей вид озброєнь існують жорсткі правила експорту.

Німеччина

Офіційний Берлін виступав проти надання ЗСУ оборонного озброєння. Це пояснюється намаганням Німеччини не втручатися у воєнні конфлікти за кордоном та не посилювати ескалацію між його учасниками. Крім того, окремі німецькі посадовці публічно заявляли про відсутність перспективи повернення окупованого РФ Криму чи членства України в НАТО.

Міністр оборони Німеччини Крістін Ламбрехт анонсувала передачу Україні 5000 захисних шоломів та польового шпиталю. Але потім з'ясувалося, що німецька сторона лише оплатить вартість побудови об'єкта (5,3 мільйона євро), а збудує його Естонія. Загалом же вето офіційного Берліна на поставки зброї в Україну стосувалося лише летальних озброєнь. І це була офіційна позиція всього Альянсу.

Передача основної зброї:

Угоди на поставки або замовленнями зброї з 2014 по 2021 рік

Постачальник	Обсяг замовлення	Найменування	Опис зброї	Рік замовлення	Рік доставки	Доставлено
Чехія	50	BMP-1	IFV	2014	2018	50
США	210	FGM-148 Javelin	протитанкова ракета	2018	2018	210
Франція	20	FPB-98	патрульний корабель	2020		
Туреччина	2	MilGem	фрегат	(2020)		
Канада	39	Spartan	APC/APV	2014	2014-2015	39
Чехія	40	2S1 122mm	самохідна гармата	2018	2018	40
	16	2S1 122mm	самохідна гармата	2019	2019	16
	37	BMP-1	IFV	2019	2020	37
Естонія	50	FGM-148 Javelin	протитанкова ракета	2021		
Франція	12	EC725 Super Cougar	транспортний вертоліт	2018	2018-2021	4
Литва	1	L-39Z Albatros	Учбово-бойовий літак	2021	2021	1
Польща	100	Warmate	боєприпаси	2017	2018	100

	54	MT-LB	бронетранспортер	2018	2018-2019	54
	24	Dozor-B	бронетранспортер/броневий автомобіль	2019	2020-2021	24
Туреччина	12	Bayraktar TB-2	озброєний БПЛА	2018	2019-2021	12
	48	Bayraktar TB-2	озброєний БПЛА	(2020)		
ОАЕ	10	Cougar	броневий автомобіль	(2015)	2015	10
	6	Shrek	бронетранспортер	(2015)	2015	6
	31	Spartan	бронетранспортер/броневий автомобіль	2015	2015	31
Велика Британія	75	AT-105 Saxon	бронетранспортер	2014	2015	75
	2	Sandown	мінний мисливець	(2021)		
США	(50)	HMMWV Up-Armoured	броневий автомобіль	2015	2015-2021	50
	(15)	TPQ-36 Firefinder	локаційний радар для контр-батареїної боротьби	2015	2015-2021	(15)
	2	Island	патрульний корабель	2018	2018	2
	(150)	FGM-148 Javelin	протитанкова ракета	2019	2020	(150)
	3	Island	патрульний корабель	(2019)	2021	(3)
	180	FGM-148 Javelin	протитанкова ракета	2021	2021	180
	(300)	FGM-148 Javelin	протитанкова ракета	2021		
	8	Mk-VI	патрульний корабель	2021		

Джерело: SIPRI Arms Transfers Database[23]

Чи достатньо Україні отриманої військової допомоги

За оцінками міжнародної компанії Global Firepower, Україна на початку повномасштабного вторгнення нарощувала військові можливості, і, відповідно, піднялась в рейтингах армій світу: рік тому українські збройні сили були на 25 місці (серед 140 інших країн), у рейтингу за 2022 рік — посіли 22 місце.

Всі отримані Україною зразки зброї насамперед були спрямовані на боротьбу з броньованою технікою противника, що особливо здавалося актуальним в разі вторгнення Росії.

Головною перевагою наданої Україні зброї стало зменшення жертв серед військовослужбовців і збільшення ефективності армії загалом.

Але на думку військових експертів, отриманої зброї для України було замало. Та кількість озброєння, яку ми отримали, — і Javelin, і британські протитанкові засоби тощо — дозволила посилити можливості України і стати певною зброєю стримування Російської Федерації. Але брак сучасного

озброєння (танків, бронетехніки, артилерії) не дозволяв Україні вести наступальні дії, змушуючи обирати тактику маневреної оборони.

3.3. Міжнародна допомога Україні озброєнням після початку повномасштабного вторгнення РФ

На відміну від 2014 - 2021 року коли міжнародна спільнота лише іноді була зацікавлена Україною, в 2022 увага всього світу стала прикута до повномасштабної війни.

Більшість іноземних держав не вірили в можливість України вистояти в повномасштабній війні проти «другої армії світу», тому постачання озброєння до початку вторгнення було ускладнено недовірою партнерів. Від відношення до України суспільства і політиків тієї чи іншої країни напряду залежить можливість отримання від цієї країни допомоги, в тому числі озброєння.

Потрібно зазначити, що зацікавленість країн світу в постачанні зброї в Україну залежить від багатьох факторів. Зокрема:

- загроза власній безпеці;
- політичні цілі;
- збільшення кількості сторін конфлікту;
- зацікавлення в програві або виграві України;
- наявність достатньої кількості власної зброї;
- залежність від росії;
- зацікавленість в затягуванні конфлікту;
- якісь інші специфічні чинники.

Відштовхуючись від цих факторів Україні необхідно зосереджувати вплив на тих країнах, які можуть і хочуть нам допомогти та нівелювати чинники, які утримують або ставлять в конфронтацію інші країни.

Фактично сьогодні зовнішня політика Української влади це боротьба за спрямування сердець іноземних громадян і думок іноземних політиків на допомогу українському народу в війні за своє існування.

Першу зустріч Засідання у форматі Рамштайн ініціювали США [11]. Вона відбулась 26 квітня і зібрала представників 43 країни. Відтоді ця контактна група з безпеки зустрічається щомісяця, щоб обговорити безпеку України (Див. Додаток Г).

Вдруге союзники спілкувалися онлайн 23 травня. Після конференції глава Пентагону Ллойд Остін повідомив, що військову допомогу Україні вирішили надати 20 держав.

Третя зустріч в форматі "Рамштайн" відбулась 15 червня у штаб-квартирі НАТО у Брюсселі. В ній брали участь більш ніж 55 країн (приєдналися Грузія та Молдова). Результатом цієї зустрічі стало постачання далекобійних РСЗВ HIMARS, M270 та іншого озброєння.

"Рамштайн-4" 20 липня зібра в 50 учасників, зустрічались онлайн. На той момент 30 країн-учасниць вже постачали зброю Україні. Більшість країн-учасниць платформи "Рамштайн" — це члени НАТО та ЄС. На зустрічі піднімали питання: систематизації роботи з обслуговування та ремонту іноземної техніки, яку отримує Україна та активізація зусиль із забезпечення прозорості обліку та використання міжнародної військової допомоги, зокрема, пришвидшення процесу впровадження програми НАТО LOGFAS. Також, багато країн анонсували організацію навчання українських військових на базі власних центрів.

П'ята зустріч країн-союзниць, які допомагають Україні у війні з Росією відбулась 8 вересня. США оголосили про стратегію довготривалої підтримки, НАТО — про "зимовий пакет", Німеччина пообіцяла навчання з розмінування, Норвегія — 160 ракет.

12 жовтня у Брюсселі відбулася шоста зустріч у форматі "Рамштайн". За підсумками зустрічі глава Міноборони США заявив, що Сполучені Штати нададуть Україні системи ППО настільки швидко, наскільки це можливо.

Загалом зустрічі демонструють позитивну тенденцію, з кожною наступною поставкою озброєнь покращуються, міністерства оборони знайшли спільну мову і виходять на усталений режим роботи. [75]

Висновок до розділу 3

Роблячи висновки з розділу, можна підкреслити, що владні інституції України підлаштовуються до умов активної війни. Звертаючи увагу на те, що це найбільший конфлікт в Європі з часів Другої Світової війни, тому подібна практика роботи сучасних виконавчих органів влади в умовах повної мобілізації ресурсів і військової економіки налічує всього декілька випадків. В умовах військового стану і нестачі озброєнь вся державна політика направлена на пошуки або придбання військової допомоги. А оскільки в медійній війні ми отримали перевагу, обумовлену українським спротивом, Україні на міжнародній арені потрібно було розвивати цей успіх.

Україна до 2014 року була рідко згадувана і часто всі іноземці думали, що ми це росія, але після 8 років конфронтацій з країною-агресором, мабуть, в світі не лишилось людини яка б не чула про нас. Для світу сьогодні український народ несе першість демократії, ореол свободи і одна з головних речей, що на міжнародному рівні має робити українська влада – підтримувати цей імідж шляхом виграшу на полях боїв, як військових, так і дипломатичних.

ВИСНОВКИ

З моменту здобуття Україною незалежності функціонування органів державної виконавчої влади у сфері забезпечення постачання озброєнь не втратило ознак пострадянської моделі, яка характеризується:

Неефективні та несвоєчасні відповіді на геополітичні виклики сьогодення;

Нездатність оптимально врахувати нагальні матеріально-технічні потреби Збройних Сил України;

Висока залежність від бюджетного фінансування операцій;

Недостатня прозорість організаційних процесів в умовах низької фінансової та адміністративної підзвітності.

Окупація частини території України Російською Федерацією стала ключовим фактором у зусиллях Кабінету Міністрів України, ЦО, ДК «Укроборонпром» та підприємств ОПК щодо посилення їх організаційної та системної трансформації в ОПК. У цьому ж контексті за останні роки військово-технічне співробітництво України з іншими державами (далі – ВТС) підтвердило свою ефективність як потужний інструмент і один із ключових факторів у забезпеченні оснащення Збройних Сил.

Враховуючи виклики та військово-політичну обстановку в Україні, пріоритетними напрямками діяльності ОДА може бути реалізація таких стратегічних завдань, визначених у порядку черговості:

1. Раціональне реформування системи ОПК;
2. Запровадити ефективний механізм взаємодії замовників із військовими підприємствами;
3. Підтримка технологічного прогресу підприємств ОПК.
4. Сприяти інтеграції вітчизняних виробників у міжнародний ринок озброєнь та розширювати експортний потенціал для подальшого розвитку військової техніки;
5. Підвищення інвестиційної привабливості та покращення фінансового стану підприємств ОПК.

1. Раціональне реформування системи ОПК.

Українська військова промисловість має збалансувати відносини між державними та приватними підприємствами, а керівництво державних підприємств має співпрацювати та розвиватися відповідно до стандартів корпоративного управління державних підприємств, затверджених економічними організаціями (ОЕСР).

Важливим є запровадження ефективних моделей формування та реалізації національної військово-промислової політики, підвищення ефективності керівництва ОПК України та забезпечення розвитку оборонних технологій.

Необхідно покращити координацію та реалізацію загальнодержавної цільової оборонної програми та річної національної програми співробітництва Україна-НАТО відповідно до євроатлантичних норм і стандартів.

З метою оптимізації активів та часткової приватизації державних підприємств необхідно розробити методiku виявлення невиробничих невиробничих суб'єктів господарювання, розробити критерії визначення підприємств, які мають стратегічне значення для економіки та безпеки країни,

визначити які з них мають належати державі. Інші підприємства ОПК, які не мають стратегічного значення, будуть приватизовані згідно з українським законодавством. Необхідно розробити та запровадити механізм використання коштів від приватизації підприємств та продажу залишків майна до Державного фонду розвитку ОПК України та впровадження стандартів корпоративного управління в державних військових промислових підприємствах.

2. Запровадити ефективний механізм взаємодії замовників із підприємствами ОПК, який можна реалізувати через такі механізми:

- розширення переліків відкритих закупівель, широке використання електронних закупівель та рівноправна, відкрита та конкурентна участь у оборонних закупівлях усіх постачальників продукції військового призначення та подвійного призначення;

- Розширення асортименту товарів, робіт і послуг, що закуповуються на конкурсних процедурах для потреб оборони.

- Створіть ефективний і гнучкий процес ціноутворення на придбанні продукти без використання конкуруючих процедур.

- Створення єдиної інформаційної системи для замовників та учасників оборонних закупівель - захищений електронний реєстр постачальників товарів і послуг оборонного призначення.

- Створення каталогів продукції вітчизняного ОПК.

- Запровадити на національному рівні єдину систему кодування продукції оборонного призначення та забезпечити її сумісність із системами кодування країн-членів НАТО.

3. Підтримка технологічного розвитку підприємств оборонно-промислового комплексу призведе до суттєвого оновлення виробничої та наукової бази державних і приватних підприємств ОПК. Підприємства зможуть виготовляти якісні, високотехнологічні зразки озброєння, військової техніки та продукції подвійного призначення.

Створення інноваційних оборонних технологій і розробка високотехнологічної зброї на основі цих технологій потребує державної підтримки науково-технічних досліджень.

Стимулювати оборонну промисловість до впровадження сучасних технологій можна шляхом

- спрощення процедури імпорту для досліджень, випробувань, розробки та виробництва озброєння та військової техніки;

- податкові пільги для підтримки інвестицій в ОПК, а також податкові/митні пільги під час реалізації угод, спрямованих на реалізацію проектів, пов'язаних із забезпеченням експлуатації та обслуговування імпортованого озброєння та військової техніки;

- Перегляд фінансування програми виробничого навчання з метою підвищення його ефективності та зниження корупційних ризиків.

Цивільно-військова інтеграція може бути досягнута через

- перегляд процедур визначення та реалізації вимог до продукції військового призначення та ширшого використання цивільних технологій у військових розробках;

- перегляд критеріїв віднесення військово-технічної інформації до державної таємниці з метою спрощення її комерціалізації та забезпечення ширшого використання таких технологій у цивільних розробках та для конверсії виробництва на військових і оборонних підприємствах;

- Розробити законодавчі пропозиції щодо захисту прав інтелектуальної власності в оборонній техніці.

4. Активізувати вітчизняних виробників для інтеграції в міжнародний ринок озброєнь та розширення експортного потенціалу для подальшого розвитку військової техніки.

СРС поширилася завдяки виконанню міжурядових та міжвідомчих міжнародних угод, а також цілеспрямованій участі національних виробників у міжнародних виставках озброєння та техніки.

Процеси виробництва озброєнь і військової техніки не повинні бути залежними від поставок з РФ, а джерела постачання комплектуючих мають бути диверсифікованими. Мета – усунення Російської Федерації з міжнародного ринку зброї.

Українські підприємства мають бути інтегровані у виробничий ланцюжок світового ринку озброєнь, практика підписання офсетних контрактів є загальною та інтегрованою в процес підписання зовнішньоекономічних контрактів.

Український уряд має сприяти виходу українських оборонних і військових підприємств на міжнародний ринок.

Основні типи озброєння та техніки мають відповідати стандартам НАТО, а продукція українського ОПК сумісна з продукцією та деталями, які виробляються підприємствами країн-членів НАТО.

Для того, щоб удосконалити систему експортного контролю, вважаю, можна вжити таких заходів:

- Перегляд процедур ліцензування експорту продукції військового призначення та подвійного використання з метою спрощення процедур експорту;
- завершення впровадження електронної системи ліцензування у сфері національного експортного контролю, автоматизації процесу надання адміністративних послуг, звітності та моніторингу у цій сфері;
- удосконалення механізмів захисту інформації та нерозповсюдження технологій державних і приватних суб'єктів господарювання з метою виконання Україною відповідних міжнародних договорів та захисту на належному рівні іноземних і українських військових розробок і технологій.

5. Підвищення інвестиційної привабливості та покращення фінансового стану військових підприємств.

Компанії ОРС є привабливими об'єктами для українських та міжнародних інвесторів. Необхідно створити механізм залучення інвестицій в оборонну промисловість, який захищатиме права та інтереси інвесторів, а також

запровадити прозорий та ефективний національний механізм гарантій модернізації виробництва при отриманні оборонними підприємствами кредитів/позик.

Важливо розробити правові інструменти для ефективного функціонування державно-приватного партнерства, а також розробити заходи та процедури для забезпечення безпеки та моніторингу військових і військових об'єктів, у тому числі щодо безпеки персоналу, доступності об'єктів, інформаційної безпеки, кібербезпеки, а також мета захисту іноземних технологій відповідно до вимог країни походження та української військової розробки.

Україна продовжує протистояти збройній агресії з боку Російської Федерації. У цьому контексті забезпечення національної обороноздатності та розвиток оборонної промисловості, реформованої відповідно до сучасних вимог, є ключовими чинниками забезпечення національної незалежності та передумовою розвитку та процвітання європейської односімейної економіки. нація. Реформування оборонної промисловості, викладене в цьому документі, покликане сприяти виконанню планів дій уряду та інших стратегічних документів, а також досягненню поставлених цілей і завдань щодо запровадження європейських стандартів життя в Україні та виведення країни на провідне місце. становище у світі. Ці реформи спрямовані на забезпечення повної спроможності оборонної промисловості захищати та підтримувати національну безпеку та створювати умови для сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України про оборонні закупівлі URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#n413>
2. Про затвердження Порядку постачання озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів під час особливого періоду, введення надзвичайного стану, проведення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії та у період проведення антитерористичної операції URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/345-2015-%D0%BF#n9>
3. Про затвердження особливостей здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-п#Text> (дата звернення: 12.12.2022)
4. Про внесення змін до Порядку постачання озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів під час особливого періоду, введення надзвичайного стану, проведення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії та у період проведення

антитерористичної операції URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1097-2022-%D0%BF#Text>

5. Постанова від 7 липня 2022 р. № 772 Про внесення змін до Положення про Міністерство оборони України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.12.2022)

6. Постанова від 3 червня 2022 р. № 651 Про внесення змін до Положення про Міністерство оборони України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-2022-%D0%BF#n18> (дата звернення: 12.12.2022)

7. Закон України Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2526-20#n16> (дата звернення: 12.12.2022)

8. Указ Президента України Про невідкладні заходи щодо об'єднання зусиль для підтримки України створенням платформи UNITED 24 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2022#Text> (дата звернення: 12.12.2022)

9. Міжнародний кодекс поведінки лауреатів Нобелівської премії миру щодо поставок зброї URL: <http://internationalhumanrightsllexicon.org/hrdoc/docs/armsnobel.htm> (дата звернення: 12.12.2022)

10. Hartley (2006). "Arms Industry and the Globalisation Process". URL: https://www.researchgate.net/publication/248622619_Arms_Industry_and_the_Globalisation_Process (дата звернення: 12.12.2022)

11. Mearsheimer, John J., (2014). The Tragedy of Great Power Politics (Updated Edition), W. W. Norton & Company

12. Richard Hooke, Gregg Agens, Ian Chambers, (2005). The Defence Industry in the 21st Century, PricewaterhouseCoopers.

13. Sköns, E., (2009). The Arms Industry and Globalisation, Unpublished PhDthesis, University of the West of England, Bristol.

14. D'Onfro, Jillian, (2016). "Google is trying to sell Boston Dynamics, the crazy robotics company it bought in 2013". URL: <https://www.businessinsider.com/report-google-trying-to-sell-boston-dynamics-2016-3?r=UK> (дата звернення: 12.12.2022)
15. Could BigDog be a soldier's best robotic friend? URL: <https://www.army-technology.com/features/featurecould-bigdog-be-a-soldiers-best-robotic-friend/> (дата звернення: 12.12.2022)
16. Kageyama, Yuri, (2017). "SoftBank buys robotics leader Boston Dynamics from Alphabet". URL: <https://phys.org/news/2017-06-softbank-robotics-leader-boston-dynamics.htm> (дата звернення: 12.12.2022)
17. Military expenditure by country as percentage of gross domestic product, 1988-2019. URL: <https://www.sipri.org/sites/default/files/Data%20for%20all%20countries%20from%201988%E2%80%932019%20as%20a%20share%20of%20GDP.pdf> (дата звернення: 12.12.2022)
18. Financial value of the global arms trade, 2020. URL: <https://www.sipri.org/databases/financial-value-global-arms-trade> (дата звернення: 12.12.2022)
19. Data for the SIPRI Top 100 for 2002–18, 2020. URL: <https://www.sipri.org/databases/armsindustry> (дата звернення: 12.12.2022)
20. France Diplomacy 2018. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/economic-diplomacy-foreign-trade/supporting-french-businesses-abroad/strategic-sector-support/defence-industries-and/> (дата звернення: 12.12.2022)
21. Frantzman, Seth J. (2020). "Israel's defense export contracts were worth \$7.2B in 2019". URL: <https://www.defensenews.com/global/europe/2020/06/22/israels-defense-export-contracts-were-worth-72-billion-in-2019/> (дата звернення: 12.12.2022)
22. Frantzman, Seth J. (2020). "Greece and Israel deal spotlight leasing model for military UAVs". URL:

<https://www.defensenews.com/global/europe/2020/05/08/greece-and-israel-deal-spotlight-leasing-model-for-military-uavs/> (дата звернення: 12.12.2022)

23. Alexandra Kuimova, Aude Fleurant, Nan Tian, Diego Lopes da Silva, (2019). “Global arms industry rankings: Sales up 4.6 per cent worldwide and US companies dominate the Top 5”. URL: <https://www.sipri.org/media/press-release/2019/global-arms-industry-rankings-sales-46-cent-worldwide-and-us-companies-dominate-top-5> (дата звернення: 12.12.2022)

24. Education and training, 2019. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49206.htm (дата звернення: 12.12.2022)

25. Rogers, James, (2017). “Drone warfare: The death of precision”. URL: <https://thebulletin.org/2017/05/drone-warfare-the-death-of-precision/> (дата звернення: 12.12.2022)

26. Luan Yichun, Xue Hongjun, Song Bifeng, (2013). The Simulation of the Human-Machine Partnership in UCAV Operation, 26th International Congress of the Aeronautical Sciences, College of Aeronautics, Northwestern Polytechnical University

27. NATO STO Applied Vehicle Technology (AVT) Panel, 2015. URL: <https://www.sto.nato.int/Pages/technical-team.aspx?k=%28%2A%29&s=Search%20AVT%20Activities> (дата звернення: 12.12.2022)

28. Applied Vehicle Technology (AVT) Panel Micro and Mini Aerial Vehicles including Bio-Inspired Systems Technology Watch Card, 2015. URL: <https://www.sto.nato.int/Pages/technical-team.aspx?k=%28%2A%29&s=Search%20AVT%20Activities> (дата звернення: 12.12.2022)

29. NATO STO Applied Vehicle Technology (AVT) Panel Micro and Mini Aerial Vehicles including Bio-Inspired Systems Technology Watch Card, 2015. URL:

- https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_topics/20180522_TTR_Public_release_final.pdf (дата звернення: 12.12.2022)
30. Tactical Robotics Ltd Products/Cormorant (formerly Airmule), 2017. URL: <http://www.tactical-robotics.com/> (дата звернення: 12.12.2022)
31. Unmanned Aerial Vehicle (UAV) Market, 2019. URL: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/unmanned-aerial-vehicles-uav-market-662.htm> (дата звернення: 12.12.2022)
32. Wong, Edward, Hacking U.S. Secrets, China Pushes for Drones, The New York Times, 21-09-2013 (дата звернення: 12.12.2022)
33. Bayraktar TB2: Medium-Altitude, Long-Endurance (MALE) Unmanned Combat Air Vehicle (UCAV). URL: https://www.militaryfactory.com/aircraft/detail.asp?aircraft_id=1679 (дата звернення: 12.12.2022)
34. Freeman, J, et al., (2015). “Additive manufacturing and obsolescence management in the defense context”, RAND Corporation, viewed March 10, 2017, URL: <http://www.rand.org/randeuropa/research/projects/additive-manufacturing-for-defence.htm> (дата звернення: 12.12.2022)
35. Science and Technology Organization, 2017. Retrieved from https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_topics/20180522_TTR_Public_release_final.pdf (дата звернення: 12.12.2022)
36. Elwell, Andrew, (2014). “Additive manufacturing will be "ubiquitous" in defence within a decade, survey indicates”. URL: <https://www.defenceiq.com/defence-technology/articles/additive-manufacturing-will-be-ubiquitous-in-defence> (дата звернення: 12.12.2022)
37. The global datasphere will grow from 45 zettabytes in 2019 to 175 by 2025, 2018. Retrieved from <https://www.seagate.com/gb/en/our-story/data-age-2025/> (дата звернення: 12.12.2022)

38. Hanwha's Top 5 Video Surveillance Trends for 2020. Retrieved from <https://www.hanwha-security.eu/hanwhas-top-5-video-surveillance-trends-for-2020> (дата звернення: 12.12.2022)
39. NATO STO Applied Vehicle Technology (AVT) Panel, Integrated Munition Health Management Technology Watch Card, 2017. URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_topics/20180522_TTR_Public_release_final.pdf (дата звернення: 12.12.2022)
40. Joseph A. Paradiso Media Laboratory, Massachusetts Institute of Technology, USA James A. Landay, (2009). Guest Editors' Introduction: Cross-Reality Environments, IEEE Pervasive Computing
41. Building the Foundation for Future Synthetic Biology Applications with BRICS, 2014. Retrieved from <https://www.darpa.mil/news-events/2014-07-29> (дата звернення: 12.12.2022)
42. Graphene, 2020. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/graphene> (дата звернення: 12.12.2022)
43. Li, Zhilin; Chen, Lianlian; Meng, Sheng; Guo, Liwei; Huang, Jiao; Liu, Yu; Wang, Wenjun; Chen, Xiaolong, (2015). Field and temperature dependence of intrinsic diamagnetism in graphene: Theory and experiment, Astrophysics data system.
44. China's National Defense in the New Era, 2019. URL: https://www.globalsecurity.org/jhtml/jframe.html#https://www.globalsecurity.org/military/library/report/2019/china-national-defense-new-era_20190724.pdf|||China%E2%80%99s%20National%20Defense%20in%20the%20New%20Era).%20(<https://www.researchgate.net/public> (дата звернення: 12.12.2022)
45. Department of Defense Releases Defense Space Strategy, 2020. URL: <https://www.defense.gov/Newsroom/Releases/Release/Article/2223539/departments-of-defense-releases-defense-space-strategy> (дата звернення: 12.12.2022)

46. Sheetz, Michael, (2020). "Space companies raised a record \$5.8 billion in private investments last year". URL: <https://www.cnbc.com/2020/01/14/space-companies-including-spacex-raised-5point8-billion-in-2019.html?&qsearchterm=space%20industry> (дата звернення: 12.12.2022)
47. Центр міжнародної безпеки та партнерства при Львівському національному університеті імені Івана Франка URL: <https://www.ispc.org.ua/archives/5421#:~:text=%D0%94%D0%BE%20%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85%20LOGFAS%20%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%B0%D1%82%D1%8C%3A,%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D0%B8%20%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8%20%D0%B2%20%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96>. (дата звернення: 12.12.2022)
48. Міністерство Оборони Сполучених Штатів Америки <https://www.defense.gov/>
49. Доповідь Хилько М.М., кандидата філософських наук, старшого наукового співробітника, завідувач Інформаційно-аналітичного відділу URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1527> (дата звернення: 12.12.2022)
50. Доповідь Санакуєва М.Г. кандидата наук, старшого наукового співробітника відділу оперативної інформації Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1495>
51. Доповідь Глушук Є.В., молодшого наукового співробітника, інформаційно-аналітичного відділу, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1462>

52. Доповідь Кушнарєва Марія Борисівна канд. філос. н., ст. наук., співр. інформаційно-аналітичного відділу Фонду Президентів України НБУВ URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1575>
53. Доповідь Рибаченко В.Ф. Доцент, Кафедри зв'язків з громадськістю, журналістики та кібербезпеки Київського Національного університету культури та мистецтв URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1455>
54. Доповідь Кукоби Л. І., кандидата історичних наук, наукового співробітника інформаційно-аналітичного відділу під час конференції Національної бібліотеки України на тему: «Круглий стіл. Роль інституту президентства у кризові часи: український та зарубіжний досвід» URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1588> (дата звернення: 12.12.2022)
55. Oryx, або Oryxspioenkor — голландський відкритий веб-сайт розвідки (OSINT), присвячений аналізу оборони та дослідницька група з питань війни. URL: <https://www.oryxspioenkor.com/2022/02/attack-on-europe-documenting-equipment.html> (дата звернення: 12.12.2022)
56. Рейтинг загальної доступної військової сили за країнами, від найвищого до найнижчого. URL: <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php> (дата звернення: 12.12.2022)
57. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України Вказана Microsoft програма для знищення даних з високою ймовірністю є складовою кібератаки на державні органи URL: <https://cip.gov.ua/ua/news/vkazana-microsoft-programa-dlya-znishennya-danikh-z-visokoyu-imovirnistyu-ye-chastinoyu-kiberataki-na-derzhavni-organi> (дата звернення: 12.12.2022)
58. Destructive malware targeting Ukrainian organizations URL: <https://www.microsoft.com/en-us/security/blog/2022/01/15/destructive-malware-targeting-ukrainian-organizations/> (дата звернення: 12.12.2022)
59. Міністерство цифрової трансформації України Держспецзв'язку разом із СБУ та Кіберполіцією продовжує розслідувати кібератаку на сайти органів

державної влади. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/rosiya-mae-namir-zniziti-doviru-do-vladi-feykami-pro-vrazlivist-kritichnoi-informatsiynoi-infrastrukturi-ta-zliv-danikh-ukraintsiv> (дата звернення: 12.12.2022)

60. Служба безпеки України щодо кібератак на сайти державних органів URL: <https://ssu.gov.ua/novyny/shchodo-aktak-na-saity-derzhavnykh-orhaniv> (дата звернення: 12.12.2022)

61. ДП «НАІС» тимчасово призупинено роботу Єдиних та Державних реєстрів Міністерства юстиції України URL: <https://nais.gov.ua/article/timchasovo-prizupineno-robotu-edinih-ta-derjavnih-reestriv-ministerstva-yustitsii-ukraini#:~:text=%D0%A3%20%D0%B7%D0%B2%D1%8F%D0%B7%D0%BA%D1%83%20%D0%B7%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%8E,%D0%B4%D0%BE%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%20%D1%8E%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8> (дата звернення: 12.12.2022)

62. Про затвердження особливостей здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-п#Text> (дата звернення: 12.12.2022)

63. Unaited 24 <https://u24.gov.ua/> (дата звернення: 12.12.2022)

64. Сайт ОСІНТ досліджень GeoConfirmed <https://geoconfirmed.azurewebsites.net/> (дата звернення: 12.12.2022)

65. Міністерство оборони Канади URL: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence.html> (дата звернення: 12.12.2022)

66. Міністерство оборони Австралії URL: <https://www.defence.gov.au/> (дата звернення: 12.12.2022)

67. Міністерство оборони Франції URL: <https://www.defense.gouv.fr/> (дата звернення: 12.12.2022)

68. Міністерство оборони Норвегії URL: <https://www.regjeringen.no/en/dep/fd/id380/> (дата звернення: 12.12.2022)
69. Міністерство оборони Данії URL: <https://www.fmn.dk/en/> (дата звернення: 12.12.2022)
70. Міністерство оборони Словаччина URL: <https://www.mosr.sk/ministry-of-defence-of-the-slovak-republic/> (дата звернення: 12.12.2022)
71. Міністерство оборони Німеччини URL: <https://www.bmvg.de/en>
72. Міністерство оборони Великої Британії URL: <https://www.army.mod.uk/>
73. Міністерство оборони Польщі URL: <https://www.gov.pl/web/national-defence>
74. Міністерство оборони Литви URL: <https://kam.lt/en/>
75. The Kiel Institute for the World Economy URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/data-sets/ukraine-support-tracker-data-17410/>

Додатки

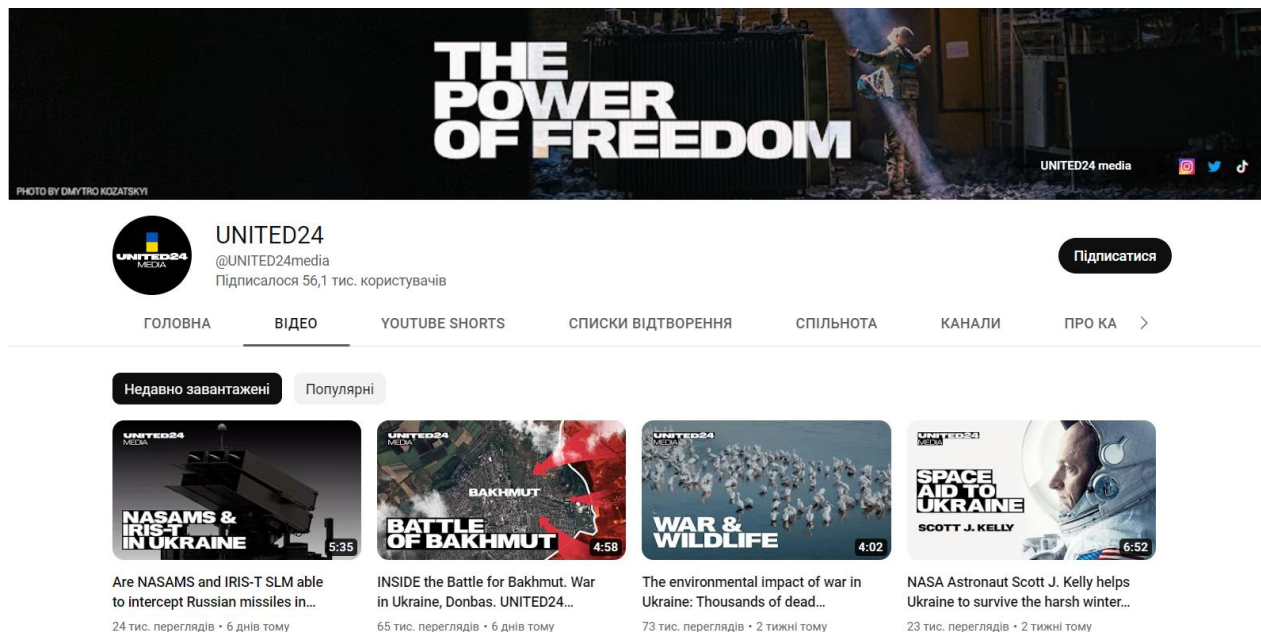
Додаток А

2017	2016	2015	2014	2012
1 United States	1 United States	1 United States	1 United States	1 United States
2 Russia	2 Russia	2 Russia	2 Russia	2 Russia
3 China	3 China	3 China	3 China	3 China
4 India	4 India	4 India	4 India	4 India
5 France	5 France	5 United Kingdom	5 United Kingdom	5 United Kingdom
6 United Kingdom	6 United Kingdom	6 France	6 France	6 France
7 Japan	7 Japan	7 South Korea	7 Germany	7 Germany
8 Turkey	8 Turkey	8 Germany	8 Turkey	8 South Korea
9 Germany	9 Germany	9 Japan	9 South Korea	9 Italy
10 Egypt	10 Italy	10 Turkey	10 Japan	10 Brazil
11 Italy	11 South Korea	11 Israel	11 Israel	11 Turkey
12 South Korea	12 Egypt	12 Indonesia	12 Italy	12 Pakistan
13 Pakistan	13 Pakistan	13 Australia	13 Egypt	13 Israel
14 Indonesia	14 Indonesia	14 Canada	14 Brazil	14 Egypt
15 Israel	15 Brazil	15 Taiwan	15 Pakistan	15 Indonesia
16 Vietnam	16 Israel	16 Italy	16 Canada	16 Iran
17 Brazil	17 Vietnam	17 Pakistan	17 Taiwan	17 Japan
18 Taiwan	18 Poland	18 Egypt	18 Poland	18 Taiwan
19 Poland	19 Taiwan	19 Poland	19 Indonesia	19 Canada
20 Thailand	20 Thailand	20 Thailand	20 Australia	20 Thailand
21 Iran	21 Iran	21 Vietnam	21 Ukraine	21 Mexico
22 Australia	22 Canada	22 Brazil	22 Iran	22 Ukraine
23 North Korea	23 Australia	23 Iran	23 Vietnam	23 Australia
24 Saudi Arabia	24 Saudi Arabia	24 Sweden	24 Thailand	24 Poland
25 Algeria	25 North Korea	25 Ukraine	25 Saudi Arabia	25 Vietnam

Рис. 1. Аналіз потужностей країн Global Firepower з 2012 по 2017 рік

2022	2021	2020	2019	2018
1 United States	1 United States	1 United States	1 United States	1 United States
2 Russia	2 Russia	2 Russia	2 Russia	2 Russia
3 China	3 China	3 China	3 China	3 China
4 India	4 India	4 India	4 India	4 India
5 Japan	5 Japan	5 Japan	5 France	5 France
6 South Korea	6 South Korea	6 South Korea	6 Japan	6 United Kingdom
7 France	7 France	7 France	7 South Korea	7 South Korea
8 United Kingdom	8 United Kingdom	8 United Kingdom	8 United Kingdom	8 Japan
9 Pakistan	9 Brazil	9 Egypt	9 Turkey	9 Turkey
10 Brazil	10 Pakistan	10 Brazil	10 Germany	10 Germany
11 Italy	11 Turkey	11 Turkey	11 Italy	11 Italy
12 Egypt	12 Italy	12 Italy	12 Egypt	12 Egypt
13 Turkey	13 Egypt	13 Germany	13 Brazil	13 Iran
14 Iran	14 Iran	14 Iran	14 Iran	14 Brazil
15 Indonesia	15 Germany	15 Pakistan	15 Pakistan	15 Indonesia
16 Germany	16 Indonesia	16 Indonesia	16 Indonesia	16 Israel
17 Australia	17 Saudi Arabia	17 Saudi Arabia	17 Israel	17 Pakistan
18 Israel	18 Spain	18 Israel	18 North Korea	18 North Korea
19 Spain	19 Australia	19 Australia	19 Australia	19 Spain
20 Saudi Arabia	20 Israel	20 Spain	20 Spain	20 Vietnam
21 Taiwan	21 Canada	21 Poland	21 Canada	21 Australia
22 Ukraine	22 Taiwan	22 Vietnam	22 Taiwan	22 Poland
23 Canada	23 Poland	23 Thailand	23 Vietnam	23 Algeria
24 Poland	24 Vietnam	24 Canada	24 Poland	24 Taiwan
25 Sweden	25 Ukraine	25 North Korea	25 Saudi Arabia	25 Canada

Рис. 2.Аналіз потужностей країн Global Firepower з 2018 по 2022 рік

Youtube канал UNITED24 Media

Рис. 5

Український військовий поряд з захопленим російським танком

Рис. 6

Міністри оборони країн світу на військовій базі рамштайн

Рис. 8